2.IX-64

A KRUNA MAJKE BOŽJE BISTRIČKE

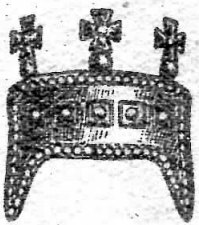

7 SRPNJA 1935

26957

23.549

A KRUNA

STRICKE

232.931

JUBILEJSKA KRUNA
MAJKE BOŽJE BISTRIČKE

PJESMA - POVIJEST
MOLITVA - ZAVJET

UREDIO DR S. RITIG
ŽUPNIK SV. MARKA

ZAGREB 1935

NADBISKUPSKA TISKARA U ZAGREBU

Sv. Marija Bistrička u kraljevini Hrvatskoj koncem XVII. vijeka

JERONIM KORNER:

MAJKA BOŽJA BISTRIČKA

HIMAN

Nek Ti je slava, o Ljubavi puna,
ljiljane čisti Kristovih ruku,
Njegovih djelâ Ti presjajna kruna,
Njegovo žezlo na neba luku!

Nek Ti je slava, Marijo draga!
Oštrica Ti si blistava mača,
pred kojim gore nestaju ljagâ
i plinu tame bola i plača.

Nek Ti je slava, Marijo sveta,
Kraljice moćna kršćana sviju,
Kraljice sjajnih nebeskih četa,
iz Tvojih se ruku radosti liju.

Kraljica Ti si sviju Hrvata,
prijestolje Tvoje Bistrica smjerna.
Žezlo je Tvoje od vječnoga zlata,
i Ti si Svojem kraljevstvu vjerna.

Kraljice moćna, Raskoši Sjaja,
skromni su Tvoji kraljevski dvori,
al u njima zvoni pjesma bez kraja
i srce cijelog naroda gori!

KRUNA

Idem k Tebi, Marijo,
s Ljubavlju i radošću,
ko što Ti si hodila
svojoj svetoj rodici.

Ti si bila vesela,
jer si Krista nosila,
ja sam, Majko, veseo,
jer sam se pričestio.

Idem k Tebi, Djevice,
šumama i poljima,
idem k Tebi, Kraljice,
klancima i gorama.
Pa sve, čujem, govori,
da Ti ljepšeg poklona
ja ne mogu donijeti
od Djetešca Tvojega.

Sin Tvoj, Majko, počiva
u dnu srca mojega,
prepun milja, radosti
ko na krilu Tvojemu.
Oko čela Njegova
sja se kruna zlaćana.
To je Ljubav velika
žarkog srca mojega.

Majko, draga Majčice,
s Tvojim svetim Djetešcem

ja Ti krunu satvaram
od najžarče Ljubavi.
K meni se pridružuju
Tvoji smjerni putnici,
sve romari bistrički,
Tvoja draga dječica.

Svi su danas radosni,
ko da ih je rodila
šuma bijelih cvjetova
bijelih Božjih vrtovâ.
Svi su danas veseli,
ko da s njima pjevaju
čisti, sveti anđeli,
silne čete Božije!

Svi smo danas radosni,
jer Ti krunu gradimo
zlatnu, sjajnu, blistavu
krunu naše Ljubavi.

Naša kruna sjati će
kroz ljeta i vjekove,
kao Ljubav velika
u našijem srcima.
Naša kruna gorjet će
ognjem naše Ljubavi,
a ona je vrjednija
od sveg blaga golema,
i ona je sjajnija
i od krune naljepše.

KIP

Tvoj kip je skroman, kao što je bio skroman Tvoj put do neba i kao što je skroman Tvoj put k nama u ove svete doline . . .

O, neka je blagoslovena poniznost Tvoja, kojom nas učiš kako je Bog darežljiv poniznim srcima. Neka je blagoslovena poniznost Tvoja, jer je ona sveta, rodna zemlja, po kojoj se razlijeva more Milosrđa Božjega. I zato si, Majko, prepuna milosti. I zato si, Majko, prepuna Ljubavi. O Kraljice naša, o Ljepoto naša, o Radosti naša!

Ti si sjaj i veličinu svoju sakrila u niskim dolinama Bistrice, kao što je Krist sebe sakrio u djevičanskom tijelu Tvojemu. Jer Ti si, Majko sveta, jer Ti si, Majko, velika i zato duša Tvoja prebiva u poniznosti.

Čitava zemlja koliko je velika ne bi bila kadra da primi neizmjerno božanstvo Sina Tvojega, ali ga je primila mala, sitna poniznost u Srcu Tvome, Marijo. Ona je Njegovoj beskonačnosti dala mjesta u bezdanima svojim.

I zato si i Ti ponizna, Majko Božja, jer si sveta i velika.

O, neka je blagoslovena poniznost Tvoja, naljepši cvijete Božjih vrtovâ.

O, neka je blagoslovena mudrost Tvoja, kojom nas učiš kako je duh vrjedniji od tijela.

Jer kip je Tvoj malen i skroman. Kip je Tvoj crn i bijedan. Ali je zato velika milost Tvoja u hramu njegovu, i zato oko crnog kipa Tvojega teče bijela rijeka Milosrđa.

KRALJICA

Tamo gdje Bistrica teče,
bistra je duša Tvoja.
Tamo je prijestolje Tvoje,
o draga Majko moja!

Tamo gdje Bistrica teče
i rijeke milosti teku.
Tamo sam srce svoje
u vječnu utopio rijeku . . .

Tamo je srce Hrvatâ,
tamo je vjera djedovâ,
tamo nebeska vrata,
tamo i život snovâ.

Tamo je Srce Tvoje,
srce domáje cijele.
Tamo su ruke Tvoje,
crne, a tako bijele . . .

MOJ DAR

Tvoj kip je star i vjekove broji,
al jošte pred njim izgaraju svijeće.
Tako ni Ljubav do Tebe, Majko,
u srcu Hrvatâ umrijeti ne će.

Kip je taj, Majko, i malen i bijedan,
a tih je kraj Tvoje silne milosti,
al zato su srca sva dobra i blaga,
što dolaze k Tebi u suncu i radosti.

O, danas i ja vaskolik gorim
od Ljubavi Tvoje svete i vrele,
i kao da nosim stopama Tvojim
srce — domovine cijele.

I svaki kut u mojoj duši
željan je pjesme Tvoje silne slave.
O, htio bih imat usne svih ljudi
i šapat cvijeća i rosne trave,

o, htio bih slovom svemira cijelog
da slavim Tebe, Djevice bijela,
jer Ti si, Majko, Ljubavi plaštem
moj dragi narod odjela.

Danas mi je srce Ljubavi puno,
kao pred oltarom uljenica sveta.
Uzmi ga, Majko, nek Ti vječno gori
i pjeva pjesme mojih mladih ljeta..

Ja znam da ono dostojno nije,
al uzmi ga draga, milostiva Mati,
i u njemu gledaj Ljubavi bezdno,
što za Tebe ćute Hrvati.

ANGELUS U MARIJI BISTRICI

I

Moj korak je radostan
po beskrajnim poljima,
jer sve me zove i moli,
da slavimo Božju Majku.
O, kad bih samo mogao
da od sunca napravim šajku,
ja bih se vozio svemirom
i svemu bih svetim nemirom
o Ljubavi Njenoj govorio.
Oh, ja bih pjesme tvorio
o dobroj Majci Božijoj.
Oh, ja bih pjesme tvorio
o Onoj,
koju i sam Bog je dvorio.

O, sve me moli, doziva.
Zovu me polja, klasovi,
zovu me tajni glasovi,
što u šumi kolo igraju.
Zovu me bijeli oblaci,
što se na vjetru zibaju.
Zovu me trave i cvijeće,
zove me sunce i drveće.

O, cvijet je suzu prolio.
O, cvijet, o, cvijet!
O, niko je nije tako volio,

svi ti tajni, nijemi svjetovi,
kô što je voljahu cvjetovi!
Oni i danas na Njenim oltarima
daju svoj miris duvarima,
a Ljubav svoju, što je uvijek čista,
Djevici i Majci Isusa Krista.

II

O, ja ne znam
već koga da slušam.
Zove me vjetar, da njišemo zvona.
Zove me oblak kuda ide Ona,
da dižemo prijestol od njegova runa.
Zove me sunce i moli za pomoć,
da bude što ljepša i sjajnija kruna.

O, otić ću, otić na vrhove brdu,
gdje oblaci idu u bijelome krdu.
Tamo ću s cvijećem, sa nebom i granom,
sa mekom rosom i sunčanom manom
u žitkom moru velebnog sjaja
da slavim Majku i Kraljicu raja.

III

Od volje je moje svako brdo niže
i suncu ja ipak ne bih bio bliže.
I bili bi svijetle, daleke česme
oblaci bijeli što pjevaju pjesme,
anđela pjesme nad rosom i cvijećem,
nad kosama gorskim i plavim drvećem.

O, koga, koga da slušam?
Zar da se branim svemiru cijelom?
Zar da se skrijem i danu bijelom?
A sve me moli i žudno vapi,
da raspem kišu tih rajskih kapi . . .

O, što da počnem? Ja slab sam čovjek
i Božje sam volje
tek sitan odjek.
Moji su koraci put sitna mrava
i moja volja pred Božijom spava!

Al kad me sve moli i žudi visinu,
otić ću dolje, u samu nizinu.
Otić ću dolje, poput drage Gospe,
da pjesma se moja svemirom prospe.
Otić ću dolje, gdje nas skromna Mati
sa svojim Sinom u milosti brati.

Uzet ću tamo uže od zvona
i zvonit ću pjesmu, koju voli Ona:
Angelus bijeli, Angelus bijeli,
najljepšu pjesmu, što nebo ju želi.

U zvuku će zvona moja pjesma sjati:
od svojega srca ja sve ću joj dati,
da pjesmu će nebo i sunce čuti,
i zvonit će njome nebeski puti.
I sve će tada sred sunčanog sjaja
slaviti Majku i Kraljicu raja.

*PRED SLIKOM RABE BOŽJE KATARINE LENIĆ**

Nosimo uvijek u srcu dobrotu
Majke Božje od doline Bistrice,
koja je i uskrsavala pokojnike!

Pred slikom djeve Katarine
ja osjećam vječnost naše svete vjere,
i čujem riječi naše Gospe drage,
da ufamo Bogu bez mjere.

Pred slikom djeve Katarine
ja osjećam Gospinu Ljubav bez kraja,
ja ljubim Njene majčinske ruke
čišće od lijera i sunčeva sjaja.

Pred slikom djeve Katarine
ja osjećam svemoć molitve svete.
Pred slikom djeve Katarine
ja osjećam da sam Božije dijete . . .

* *Djevojka je Katarina Lenić, iz Cernika, oživjela godine 1758., na molitvu svojega brata Majci Božjoj Bistričkoj.*

LITANIJE BISTRIČKE

Hvalimo Te, o Majko Božja,
jer si sveta i velika,
jer si divna i ponizna.

Hvalimo Te, o Majko Božja,
jer si velika koliko si ponizna,
pa dijeliš svoje milosti
u dolini bistričkoj
pred malim, crnim
i skromnim kipom Svojim.

O, Kraljice najljepša,
o, Vladarice premudra,
o, Majčice najdraža!

Neka Ti je slava sada i dovijeka,
jer si čista i nevina,
i Tvoje su želje bjelije od ljiljanâ,
i Ti si od stvorenjâ jedina
bez ljage grijeha začeta.

Ti si Kraljica anđelâ,
Ti si Kraljica prorokâ,
Ti si Kraljica kršćanâ!

Ti kraljuješ nad svim narodima,
i u njima je slava Tvoja dovijeka.
Ti kraljuješ nad nama,

i u Tvojoj kruni zvjezdanoj
gori srce hrvatsko,
u kojem će slava Tvoja živjeti
od koljena do koljena,
od vjekova do vjekova.

Jer Ti si, Majko ponizna,
u dolini Bistrice
izabrala prijestolje.

I Ti iz te doline
kraljuješ nad brdima.
I Ti iz te doline
kraljuješ nad srcima.

I Ti iz te doline
svu grliš domovinu,
grliš je srdačno
sjajem Svoje Ljubavi.

O, Kraljice hrvatska,
o, Majčice ponizna,
o, Marijo Bistrička!

I Ti nas ne ćeš ostavit,
jer je Tvoje žezlo
od nebeskog zlata skovano,
jer je Tvoja kruna
građena od Ljubavi.

Stoga nek Ti je slava,
Marijo!
Stoga nek Ti je slava,
Majko Božja Bistrička.
Nek Ti je slava
u vremenu
i u vječnosti!
Nek Ti je slava
u Vjeri
i u Ljubavi!

MOLITVA

Gledam Tvoj crni, drveni kip i ne mogu da nađem ljepote na njemu. Sigurno ga je tesala ruka malenog majstora.

Ali pred njim su se mnoge ljepote otvorile i pred njim vječni cvjetovi izgaraju žarom Ljubavi Božje . . .

Obuzima me misao, da imade zacijelo ljepotâ na crnom kipu Tvojemu. Imade ljepotâ, koje mi ne naziremo, ali koje bismo osjetili, kad bismo vidjeli odraz crnog kipa Tvojega u očima majstora.

Kad bismo vidjeli davnog, pobožnog majstora u motrenju svojeg djela, mi bismo zacijelo uskliknuli, da je veća Ljubav od umjetnine njegove.

Da, majstor je ovio svoj kip najljepšom aureolom, aureolom Ljubavi! I ta aureola baca zrake na duše ljudske, da izdube u njima bezdane Ufanja, u koje se slijevaju rijeke Milosrđa.

O, Majko Božja, ljepota je na kipu Tvojemu Ljubav skromnoga majstora. A Ljubav je ljepota najjača. Ona je većą i od svakę umjetninę!

O, Majko draga, daj da i ove moje pjesme crpe svoju snagu iz izvora Ljubavi. Jer su one, iako skromne i neznatne, pisane u Ljubavi, u velikoj Ljubavi prema Tebi!

Daj, da i one čine čudesa u dušama ljudskim, kao aureola Ljubavi oko kipa Tvojega!

Daj, da i one krijepe i vječito oživljuju Ljubav prema Tebi!

Daj, da i kroz njih teče rijeka neizbrojnih milosti Tvojih!

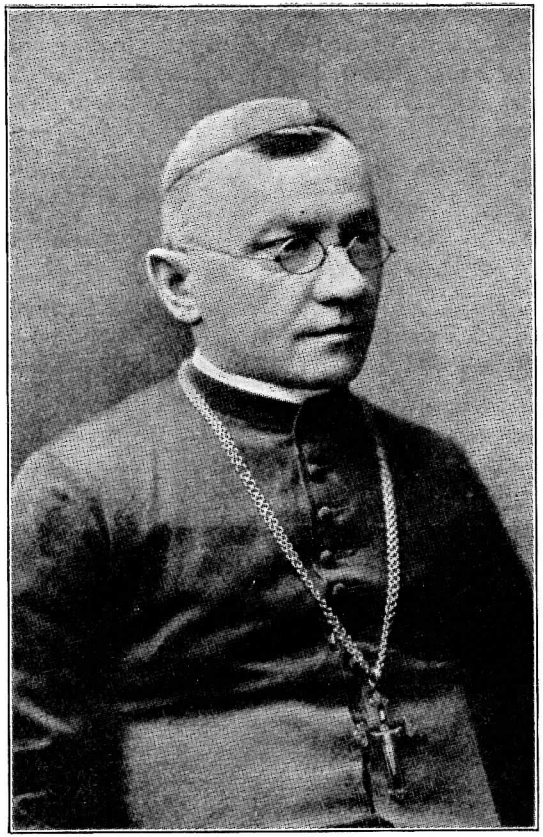

Zagrebački Nadbiskup Dr. Antun Bauer
krunitelj čudotvornoga lika
Majke Božje Bističke.

KRATKA POVIJEST MAJKE BOŽJE BISTRIČKE

Napisao S. Ritig

Marija Bistrica srce hrvatskoga naroda

Hrvatsko Zagorje raskošjem svoje prirode najljepši je naš kraj. Prvi naši pjesnici opjevali su čar divnoga pejsaža, što se raskrilio od ponosne Zagrebačke Gore do slikovitih linija Ivančice. Ubave brežuljke i proplanke ukrasuje stotinu bijelih crkvica i kapela. Ponegdje pravilna crta vitih jablanova ili mrka ploha borova i omorike kazuje, da je tamo starinski krov preostaloga zagorskoga plemića, a druga sva krajina napučena je gustim naseljem hrvatskoga seljačkoga svijeta, siromašnoga zemljom hranilicom, ali bogatoga zdravim porodom svoga srca i svoje krvi. Svuda iz gorskih rebara brizgaju česme i potoci i tvore rječicu Krapinu, koja tiho prolazi sredinom zagorske ravni. Tamo u prigorskim visočinama Sv. Ivan Zeline izvire voda B i s t r i c a, koja se pitomim uvalama probija u Zagorje, da se i ona sljubi s Krapinom. Taj potočić dao je ime slavnome zagorskom mjestu M a r i j e B i s t r i c e, jer natapa i zaplavljuje njezina polja i dolinu.

Mjesto Bistrica pominje se već u 13. stoljeću u hrvatskoj povijesti. Tamo je stajao Kaštel, plemićska gradina, a u njoj se kroz stoljeća mijenjale razne plemićske porodice Bradača Ladomerečkih, Tomazovića, Kerečenija, Keglevića, Gerecija i drugih.

No Bistrica unišla je u hrvatsku povjesnicu poglavito svojom crkvom sv. Petra i Pavla, koja se nabraja u iskazu župnih crkava zagrebačkoga arhiđakonata g. 1334. I danas još stoji slavna i glasovita pod svetim imenom Marije Bistrice. Stoji na glavici brežuljka, koji gospoduje pitomom dolinom. Crkva se diže ponosno i slikovito, opasana prastarim zidinama, trijemovima i surim župskim dvorima kao neka kraljevska gradina. Svojim preodličjem pred drugim crkvama Sv. Otac Papa Pijo XI. g. 1923. podijelio joj naslov bazilike — kraljevske crkve. U kraljevskoj crkvi je kameni oltar, lijep kao Božji psalam; na oltaru prijestol Majke Božje i na prijestolu »čudnoviti kip Marije Bističke«, o kom stare pišu knjige, da je »kinč osebujni slavnoga orsaga horvackoga«.

Jeste li čuli kada za slavni Loreto, gdje su nastale Litanije Lauretanske? — Za Lurd, blagoslovljeni kraj francuske zemlje? — Ili za Majku Božju Čenstohovsku na Jasnoj Gori, koja je najveće svetište, simbol i žarište

nacijonalnih i religijoznih ideja slavnoga poljskoga naroda? — Što je Poljaku Majka Božja Čenstohovska, Francuzu Majka Božja Lurdska, Talijanu Majka Božja Loretska — to je Hrvatu Majka Božja Bistrička: religijozno i nacijonalno svetište; sveto mjesto, gdje se svijetli i žarki osjećaji iz pobožnih srdaca hodočasnika vječno viju put nebesa; hram, gdje stražu straže Božji anđeli i nevidnim ljestvama silaze na tužnu našu zemlju, sabiru suze bijednoga ljudskoga koljena u svoje kaleže, da ih ponesu u nebesa i izliju pred Bogom i Njegovom Majkom.

Mladi hrvatski pjesnik istinski i duboko iskazuje osjećaj cijeloga našega naroda pjevajući himnu Bističkoj Madonni ovim zanosnim riječima:

Kraljice moćna, Raskoši Sjaja,
skromni su Tvoji kraljevski dvori,
al u njima zvoni pjesma bez kraja
i srce cijelog naroda gori!

Čudnoviti kip

Biser bističkoga svetišta je čudnoviti kip Majke Božje Bističke. Kip nije nikakva skupocjenost ni umjetnina. Ne odlikuje se nikakvom spoljašnjom ljepotom. Izdjelan je iz drva i u prvi mah svojom skromnošću i tamnim obrazom čudno se doimlje duše, ali

Drevni kip Majke Božje Bistričke sa starom krunom.

Glava lika Majke Božje Bistričke.
Pučki hrvatski rad početkom Novoga vijeka.

što dulje stojiš i moliš pred neobičnim likom, sve te više osvaja i obuzimlje, navru ti suze na oči i osjetiš unutrašnju ljepotu skromne Madonne i obuhvatiš smisao biblijskih riječi: Nigra sum sed formosa — crna sam ali divna.

Kip je starinski. Ljudska ruka ga je radila. Nije ga radila s nekom umjetničkom vještinom, ali ga je djelala s bogoljubnom dušom i žarkom ljubavi prama Majci Božjoj.

Doljnji dio kipa je plemenito izveden, očevidno izdjelan po nekom starom uzoru iz tako zvane gotičke umjetničke perijode. U zagrebačkoj crkvi sv. Marka imade na južnom ulazu divan portal s glavnom figurom sv. Marka evanđeliste. Uokolo su likovi apostola, a gore nad sv. Markom je lik Isusov i Njegove Majke. Na žalost Majčin lik je torso, odlomak. Zub vremena okrnjio mu gronji dio tijela i glavu; doljnji dio dobro je sačuvan. Bistrički kip mnogo liči zagrebačkom Madoninom kipu.

Struk jednoga i drugoga lika neznatno je utomljen prama lijevoj strani, a gornja i doljnja haljina Majke Božje je savršeno na isti način stilizovana na oba kipa. Rubovi plemenito padaju preko nogu. Oblik haljina i obuće je kao u plemkinja onoga vremena. Oba kipa slijede kompoziciju Madoninih likova s malim Isusom, kako je pod kraj sred-

njega vijeka bila u crkvenoj tradiciji i umjetničkom kanonu (pravilu). Nadasve je zanimivo, kako Bistrička Majka Božja stoji na mjesečevoj glavi kao na pijedestalu — simbolu njezinoga Bezgrešnoga Začeća, koje je vjerovanje baš u ta vremena bivalo u dušama sve svjesnije i svjetlije. Naši stručnjaci stavljaju portal sv. Marka u 15.—16. vijek.

Gornji dio bistričkoga kipa je samostalno i izvorno djelo. To se vidi naročito iz držanja desne ruke Majke Božje. Ono je odveć naturalistično, kako nije u estetskom kanonu crkvene tradicije. Očevidno je kip rad pučanina, koji je imao živi dar za plastični izražaj, ali nije imao višega shvaćanja i osjećanja za uzore religijskoga umjetnikovanja. Majka nosi tipične forme i crte naše rase i zagorskoga seljačkoga svijeta. Lice je okruglo s prostodušnim osmijehom, kao i danas u seljačke djevice u svečanom i uzbuđenom času. Vlasi su brižno učešljane i na starinski način u vitice pletene i pokrivaju uši i slijepočnice, kako je to još i danas u običaju u mnogim našim krajevima. Duševni izraz maloga Isusa nije nipošto djetinjski. Tako je to često u slikama Madonna i Njezina Djeteta, kada su umjetnici prikazivali duhovni i nebeski značaj Božanskoga Djeteta živom sviješću zreloga čovjeka.

U svemu časni Bistrički kip nije umotvor, ali je radi svoje starine i radi svojih pučkih plastičnih oznaka i osobito radi dubokoga poštovanja, što mu naš kršćanski vjerni narod iskazuje, ne samo naš nacijonalni i folkloristički, nego nada sve naš religijozni i vjerski cimelij. Postanak njegov jedva će prelaziti 1500. godinu.

Bistrica postaje proštenište

O tom govore dvije rukopisne knjige, koje se čuvaju u arhivu crkve u Mariji Bistrici. Njihov je naslov: Libri miraculom — Knjige bističkih čudesa. Prva knjiga počinje g. 1688. i na 350 stranica bilježi povijest i čudesne događaje do g. 1760. Počeo ju je pisati g. 1688. bistrički župnik Andrija Ivšić (1688.—1719.), koji je bio suvremenik a možda i svjedok važnim događajima u vrijeme zagrebačkoga biskupa Martina Borkovića (1667.—1687.) i bističkoga župnika Ivana Molitorisa (1679.—1688.), kada je kip Majke Božje otkriven u crkvenoj stijeni i postavljen na glavni i veliki oltar. Druga knjiga siže od 1761. i obasiže na 433 stranice sve znamenitije stvari i događaje do vremena župnika i opata Križanića (1818.—1849.), žarkoga Ilira i velikoga Mecene naših preporoditelja.

Župnik Ivšić počeo je g. 1688. svoju povijesnu knjigu o svojoj župi opisom »Našašća čudnovitoga kipa Bl. Djevice Marije Bističke« (Processus inventionis miraculosae statuae B. Maria Virginis Bistriczensis). Uza sve savjesno nastojanje da utvrdi početke poštovanja čudnovitoga kipa, čini se, da mu je stvar ostala nejasna. On je marljivo sabrao dosta podataka iz starih vremena, ali nije imao osjećaja za hronologiju, a bez jasnoga vremenskoga redoslijeda prošlost postaje haotična. Unatoč svega toga Ivšićevi podatci i navodi ostat će i za buduće temelji povijesti Bističkoga svetišta. Mi ih ovdje donosimo doslovce prevedene iz latinskoga izvornika.

Knjiga počinje s mottom: Sve na veću slavu Božju, a onda nastavlja:

»Ja župnik mjesta Andrija Ivšić ispovijedam da sam po svojoj religijoznoj savjesti odmah poslije instalacije na bističku župu 3. maja 1688. dobro istražio činjenice o načinu, kako je pronađen čudnoviti kip Majke Božje Bističke.

Prva točka

Prvo predanje predaka. Od onoga vremena unatrag otprilike sto godina bila je Hrvatska od Turaka i Tatara poharana sve do Zlatarskoga polja. Duhovni pastir ovoga mjesta sakrio je kip, već od ranijega vre-

mena čudnovit, pod kor prijašnje crkve (sub choro prioris ecclesiae). Tamo je ostao kroz četrdeset i više godina, sasvim lišen prvašnjega spominjanja i čašćenja. Isus i Marija ovo ne podnose.

Druga točka

Drugo predanje predaka. Duhovni pastir kasnijega vremena, imenom Luka, prezimenom nepoznat, poslije večernjega zvona Zdrave Marije, zapazi kroz prozore svijetlo u crkvi. Začuđen pohiti unutra, ugleda ga pod korom, ali svijetlo brzo iščeznu. U jutro dade tamo kopati i nađe ovaj čudnoviti kip.

Treća točka

Treće predanje predaka. Odmah se razglasi, da je Marijin lik pronađen. Pobožnost prema njemu bude obnovljena i događahu se čudesa slična prijašnjima.

Četvrta točka

Četvrto predanje predaka. Radi nebrige i nemarnosti prestade poštovanje s čudesima. Isus i Marija to ne podnose.

Peta točka

Peto predanje predaka. Lik ne poštuju, seoski svijet ga zanemaruje i prenosi s jednoga mjesta na drugo, i konačno se spreme, da ga bace u vatru, ali ga gorljivi čovjek spasi.

Šesta točka

Šesto predanje predaka. Župnik po zidarima uzida zanemareni kip u crkvenu udubinu i tamo bez ikakova čašćenja ostade okolo trideset godina i pade potpuno u zaborav. Iz stijene se vidjelo lice, ali samo Marijino, ne maloga Isusa, ali tu zaborav Isus i Marija ne podnose.

Sedma točka

Sedmo predanje predaka. Župnik mjesta, po imenu Petar, po prezimenu Brezarić, prve septembarske nedjelje obeća, da će iduće mlade nedjelje s propovjedaonice javno govoriti o novim čudesnim stvarima, kako ih možda još nigda nisu u životu čuli. Stoga se sabra množina vjernoga puka, da sačuju obećanje. Župnik im je govorio o životu sv. Franje Serafskoga i pošto im ga je protumačio ispričao i završio, pobožni je narod dolazio na propovjedaonicu i prikazivao svoje zagovore, a među ostalima neka žena divnoga obličja u modroj haljini donese voštanu svijeću i predade je u ruke gore pomenutom propovjedniku riječima: Molite s čitavim narodom na onu namjenu, da zadobijem vid. Isti gospodin stoji zadivljen slušajući zavjetnu želju gospođe, koja je bez ikakova vodiča uzlazila i silazila, i pošla u stranu ženskoga svijeta.

Osma točka

Osmo predanje predaka ili bolje rekuć pričanje gore pomenutoga gospodina župnika. Poslije crkvene službe Božje pođe on u kuriju Malenića u Podgrađe da se jelom okrijepi te je putem sa slugom razgovarao o rečenoj ženi i gle ona im se ukaza na kraljevskom (državnom) putu prama kuriji pokojne Judite Balogović, ostavljene udove pokojnoga Ivana Petheö. Sluga požuri za njom na konju, slično pobrza i župnik, ali ona se sakrije u grmlju kraj kraljevskoga puta na oranici rečene kurije, izniče i kasnije ju ne nađoše. Župnik zanemari viđenje. Isus i Marija ga ne zanemaruju.

Deveta točka

Deveto predanje predaka i podjedno pokojnoga moga predšasnika župnika ovoga mjesta Ivana Mollitorisa. Blage uspomene zagrebački biskup Martin Borković (1667.—1687.) zapita pri svome stolu u biskupskoj palači u Zagrebu svoje sustolnike, gdje najvećma cvate u njegovoj biskupiji pobožnost prema Bl. Dj. Mariji. Neki odgovoriše u Vukovini (Staro Čiče, Crkva posvećena Pohođenju Majke Božje), drugi u Volavju (Majka Božja sniježna u župi Petrovini); treći u Remetama itd. Na koncu svijetli Biskup će reći: »Zar ne, g. Molitoris, u

vašoj crkvi cvate najveća pobožnost?« Na ovo pitanje odgovori župnik: »U mojoj crkvi, svijetli Biskupe, nema nikakove Marijanske pobožnosti«. Na ove riječi kaza Biskup: »Kada sam još polazio u školu i bio učitelj u kući Gereczija, sva gospoda i gospođe s djecom i sva dvorska družina moradosmo ići u Bistricu na proštenje pješice, pače bosih nogu. Gdje je lik Bl. Djevice Marije?« Župnik odgovori, da se u crkvi nigdje ne nalazi nikakova slika, osim što se u zidu kraj velikoga oltara nazire lik nekoga pokojnika. Biskup na to zapovjedi: »Potražite, mora biti negdje u crkvi«. Sutradan ga uistinu potraži župnik s pokojnim Matijom Stoklasom zagrebačkim kanonikom i kustosom **i nađe u subotni dan čudotvorni lik Blažene Djevice Marije iz prijašnjih vremena.**

Deseta točka

Deseto predanje predaka. Istoga subotnoga dana poslije podneva zaputi se župnik gospođi Patroni svoje crkve Magdaleni Paulec, ispriča joj, kako je toga dana nađen u župnoj crkvi lik toliko nekad čašćen i čudotvoran, i preporuči joj: »Gospođo, učinite odmah zagovor čudotvornom liku za uzetu svoju kćerku«. I tako bi učinjen zagovor dijelom po rečenoj majci djevojčice a dijelom po istom gospodinu župniku! Nečuvenoga

čuda Marijina! Idućega dana u mladu nedjelju donese majka djevojčicu već tri i po godine na ruke i noge uzetu. Poslije Božje službe pobožni puk ophađao je veliki oltar. I spomenuta majka ophađala ga noseći svoju kćerku, a kod trećega ophoda povika djevojčica: »Pusti me, majko, sama ću hoditi«. Majka je pusti iz naručja, a ona sama trčeći obiđe, kao da nikada nije bila uzeta, a oni koji su još u crkvi ostali zadivljeni uzdadoše hvalu Bogu i Mariji.

Jedanaesta točka

Jedanaesto predanje predaka. U ono vrijeme grad Kaniža bio je u turskoj oblasti. Istoga nedjeljnoga dana u noć ukaza se Blaž. Djevica Marija u snu sedmorici utamničenih kršćana i kada se probudiše reče im: »Nemojte se, dječice, bojati, nego imajte pouzdanje, jer danas primih vid u Bastrici, koja sam tamo bila slijepa kroz četrdeset i više godina. Zagovorite se poći onamo i bit ćete oslobođeni.«

Bl. Djevica izniknu, a oni učiniše zagovor, da će poći u Bistricu. Koje čudo! U čas okovi padoše s nogu, otvore se vrata tamnice, otvore gradska vrata Kaniže, i oni proviđeni svjedočbom legradskoga kapetana pođoše u Bistricu i iskazaše čast i hvalu svojoj Spasiteljici. I od onoga vremena nebrojena i

skoro bezgranična se događaju čudesa, kako se to može vidjeti iz slijedećih pjesama i čudesa, što sam ih naprijed i dalje zabilježio ja gore rečeni župnik.« (Historija župe Bistričke I.).

I tako poslije svoje kronike o našašću čudotvornoga kipa Majke Božje Bistričke nastavlja revni Ivšić bilježiti u župsku knjigu bistrička čudesa i sve važnije dogodovštine. Pače veliki časovi, koje je on proživljavao i njega su bili zanesli, pa je on u slatkoj kajkavštini opjevao predanja predaka, kako ne bi pobožni narod nikada zaboravio, čudesnih »pripećenja« pri našašću čudotvornoga Lika Majke Božje. Tu časnu pjesmu staru 250 godina donosimo na drugom mjestu.

Mnogi čitalac će na prvi mah da pomisli, da su Ivšićeva predanja neka prazna pričanja i snoviđenja, a ipak uza sve svoje nedostatke nose ona vanjske i unutrašnje biljege žive historijske istine.

Što ono Ivšić u prvom predanju priča o provali Turaka do Zlatara živa je historija, jer su u onom nesretnom 16. stoljeću Turci gotovo svake godine provaljivali u hrvatske krajeve, pa su tako 1545. provalili i u Zagorje i 4. svibnja te godine pretežnom silom udarili kod Konjščine na čuvenoga junaka bana Nikolu Šubića Zrinjskoga i malo da ga živa ne zarobiše. (K l a i ć: Povijest Hrvata

III. 1. str. 164, 165.). Kako je Bistrica jedva sat puta od Konjšćine posve je razumljivo, da su ljudi bježeći u šume i gore svoje blago, da ga sakriju kopali u zemlju, a tako i župnik crkvenu svetinju.

Što on znade, povijest kipa počinje s provalom Turaka, i to je posvema ispravno, jer smo gore protumačili, da čudotvorni kip po svom radu i obliku nikako ne može da siže još u starije doba. Tako se ne smijemo čuditi, da su ljudi u ono doba bili zapušteni u svom kršćanskom osjećanju. 16. vijek je najcrniji u hrvatskoj povijesti. Preostatak naše zemlje vječno je bio u opasnosti, da ne padne pod tursku vlast. Veliki plemići su bili pocijepani u dva tabora. Jedni su bili za kralja Zapolju, a drugi za Ferdinanda Habzburškoga. Za dugo vremena trajali su građanski ratovi. U mahove nije ni bilo bana, nego je bilo bezvlađe. Plemići su se više starali za vlastite interese, nego za dobro zemlje i naroda. Opirali se banskoj vlasti. U vrijeme 16. stoljeća pada i ono crno doba seljačkih buna, koje traje više nego jedan decenij od 1562.—1573. Naročito su zagorski plemići nečovječno postupali sa svojim kmetovima. Vođe seljačke bune u Zagorju g. 1572. i 1573. Matija Gubec i Ilija Gregorić bili su iz Stubice, iz prvoga susjedstva bistričkoga. K ovim nesrećama pridružila se i vjerska nevolja. Neki

plemići prijanjali su uz Luterovu nauku, pače preko njemačkih generala i vojnika širio se protestantizam u mnogim krajevima. Svećenstva je bilo malo i nije bilo dovoljno obrazovano. Istom zagrebački biskup Juraj Drašković osnovao je u Zagrebu 1573. prvu školu za svećenički podmladak (crnu školu).

U takovim prilikama nije ni moglo biti drugojačije nego kako pričaju Ivšićeva predanja. Dugo je trebalo, dokle je u zagrebačkoj biskupiji počela donositi plodove velika vjerska obnova, što ju je tridentinski sabor u svoj katoličko crkvi zaveo. Zagrebački kanonik J. Barle u knjizi »Zagrebački Arcidakonat do godine 1642.« (Zagreb 1903.) prikazuje vjernu sliku tadanjih tužnih crkvenih prilika u Hrvatskom Zagorju. Ono što on donosi iz nadbiskupskoga arhiva iz zapisnika kanoničke vizite arhiđakona Vinkovića u g. 1622. o bistričkom župniku Petru Balijašu (str. 47.) na vlas se podudara s onim, što kaže Ivšić u četvrtom i petom predanju predaka.

No od svih Ivšićevih podataka daleko su najvažniji oni u devetom, desetom i jedanaestom predanju o načinu, k a k o j e o t k r i v e n č u d o t v o r n i l i k M a j k e B o ž j e B i s t r i č k e. To otkrivenje zasluga je zagrebačkoga biskupa M a r t i n a B o r k o v i ć a, koji je sjedio na zagrebačkoj stolici od 1667.—1687. i bio na glasu sa svetoga svoga

života i apostolskoga rada. Sveti biskup u dubokoj starosti sjeća se, kako je bivši u mladim godinama uzgojiteljem u plemićskoj porodici Gereczija koji su vukli lozu iz Gradeca na Kupi, a imali velika imanja u Stubici, hodočastio u Bistricu, i tamo gledao žarku pobožnost vjernoga hrvatskoga naroda prama čudotvornome kipu Majke Božje. Zapovijeda bističkome župniku Ivanu Molitorisu (1679.—1688.) da potraži zanemareni Lik, pače mu šalje na pomoć svoga zemljaka kanonika kustosa Matiju Stoklasu (1671.—1687.), učena čovjeka, i oni zajedno ustanove, da onaj uzidani nepoznati lik, koji proviruje iz stijene na desno od velikoga oltara, nije nego izgubljeni i zaboravljeni čudotvorni kip Majke Božje Bističke.

Našašće i uzvišenje čudotvornoga Lika Majke Božje Bističke 16. srpnja 1684.

Još istoga dana bude časni Lik Majke Božje postavljen na glavni oltar sv. Petra i Pavla u Bističkoj Crkvi. Velik je to i svečan dan u povijesti Bističkoga svetišta. »Haec dies, quam fecit Dominus — Dan što ga učini Gospod.« Uistinu Gospodin ga je čudesima proslavio.

Ima u crkvenom kalendaru svetkovina Našašća sv. Križa, na kom je Spasitelj umro

i slavi se na 3. svibnja. Bilo je to u vrijeme, kada je veliko rimsko carstvo postalo kršćansko. Mati cara Konstantina Velikoga Sv. Helena, vremešna starica, pođe oko g. 327. na hodočašće u Jerusalem, da otkopa Spasiteljev grob i da nađe Hristov križ. I uistinu otkopa sv. grob, nađe Kalvariju, nađe u susjednoj cisterni i tri križa, ali eto nevolje, koji je pravi, koji je Hristov Križ? Jerusalemski biskup sv. Makarije Bogu se pomoli i dotače križevima neku tešku bolesnicu, prvim i drugim taknu, i ništa joj nije koristilo, i gle čuda, trećim je taknu i bolesnica isti trenutak ozdravi.

Ima i druga svetkovina: Uzvišenje sv. Križa, a slavi se na dan 14. rujna. Sv. Crkva slavi uspomeu, kako je bizantinski car Heraklije (1610.—1641.), onaj isti, koji je Hrvate pozvao u današnju im postojbinu, od neznabožnih Perzijanaca natrag zadobio Hristov Križ, što su ga oni bili 614. g. odnesli iz Crkve sv. Groba u Jerusalemu, pa ga je pobožni hodočasnik bosih nogu i bez plašta nosio križnim putem na Kalvariju i tamo ga slavno uspostavio i uzvisio 14. rujna g. 628.

Eto tako je slično i dragi Lik Majke Božje Bističke doživio svoje našašće i uzvišenje, pa ga je Bog i sličnim čudom proslavio. Nitko ne može da posumnja o čudu, što ga pripovijeda župnik Ivšić o ozdravljenju uzete

kćerke plemenite gospođe Paulec, koja je po svojem posjedu u bističkoj župi u ono vrijeme vršila patronatsko pravo u crkvi Majke Božje Bističke. Čudo se je dogodilo javno pred licem cijele župe i cijeloga svijeta.

Nipošto ne smijemo misliti, da su ljudi u prijašnja vremena i stoljeća lako vjerovali u čudesa. Oba ova čuda, što su se dogodila pri našašću čudotvornoga kipa crkveni ljudi su točno i savjesno ispitivali. Sam župnik Ivšić u povijesnoj knjizi svoje župe ponovno se vraća prvo na čudo Majke Božje Bističke (str. 23.) i sada upotpunjuje sve prilike i okolnosti. Čudo se dogodilo 16. srpnja, drugoga dana nakon našašća čudnovitoga Lika. Ozdravljena djevojčica zvala se Katarina, otac Matija Paulec, u crkvi je u čas događaja bilo prisutno preko stotinu osoba.

Jednako na istoj strani upotpunjuje i drugo čudo u Kaniži i donosi ime legradskoga kapetana Ivana Lehonszkoga, čijom su se svjedočbom kaniški utamničenici u Bistrici iskazali.

Svećenici su i kasnije posvećivali brigu, da utvrde natprirodni značaj bističkih čudesa. Naprijed spomenuti Petar Berka, toliko zaslužni historičar i apostol Bističkoga svetišta u svojoj knjizi »Kinć osebujni slavnoga orsaga horvackoga« znade (str. 21.), da je Marko Bizaj ozdravljenu djevojčicu Katarinu Paulec »potlam zvel za svoju tovarušicu« i da je pred bističkim župnikom Stjepanom Zvešićem (1719.—1722.) »poleg dušnega spoznanija svojega valuval i prisegom potverdil čudnovito pripećenje s njome.«

Ova dva velika čuda u prve dane našašća i uzvišenja Lika Majke Božje Bističke na javno čašćenje utvrđena su svjedocima, kao i svaki drugi historijski događaj. U dan 16. srpnja svemoguća Ruka Božja ukazala se i zasjala nad Bistricom i od toga časa počinje svijetla i draga povijest Bističkoga Svetišta, a ova godina, što je protekla od 15. srpnja 1934. i što će još teći do 15. srpnja 1935. jubilejska je uspomena na veliki ovaj historijski događaj u duhovnom i religijoznom životu hrvatskoga naroda u zagrebačkoj nekada biskupiji, a sad u nadbiskupiji i metropoliji. Na glavnom oltaru Bističke crkve prijestoluje i kraljuje ovaj čudotvorni Lik Majke Božje već 250 godina kao žarište pobožnih osjećaja vjernoga hrvatskoga naroda i živo mu vrelo izvanrednih Božjih blagodati i milosti.

Bistrica postaje svetište hrvatskoga orsaga

Ako je 16. vijek bio našem narodu crn, ono ni kasniji vjekovi sve do narodnoga probuđenja u 19. vijeku nisu nipošto bili svi-

jetli i sunčani. Od g. 1684. do g. 1815. naše su zemlje živjele uz male prekide u neprestanom ratovanju. Od onih 130 godina bilo ih je oko 80 ratnih. U narodu vladala je bijeda i nevolja. Bilo ga svako moralno, ekonomsko i socijalno zlo. Dobri svijet vapio je za pomoći iz neba, kada je nije bilo sa zemlje. U to vrijeme neobični i čudesni bistrički glasovi dolazili su kao sa nebesa. Razbukta se u ljudskim srcima žarka pobožnost prema Majci Božjoj i naš narod instinktivno osjeti istinu sv. Bernarda, koju je župnik Berka napisao u predgovoru svojem »Kinču osebujnom«: »Jam dudum coelum et terra corruissent, nisi Maria precibus sustentaret« — već bi odavna zemlja i nebo se srušili, kada ih ne bi Marija svojim molitvama držala.

Bijedne duše nalazile su u Bistrici mjesto, gdje si mogu svojim nevoljama i suzama najvećma oduška dati, svojim skrušenjem najlakše se Bogu povratiti i u nevoljno srce slatku Božju utjehu i milost primiti. Ime Majke Božje od uvijek je za vjerovnu kršćansku dušu bogatstvo ufanja i osjećaja, puna usta i puno srce. Preobražavanje iz ljudskih bijeda i nevolja u Božje vjerovanje i pravedničko življenje. U dušu našega naroda unišla je živa vjera, tamo u Bistrici ispunjavaju se lauretanske riječi: Zdravlje bolesnih, Utočište grješnih, Pomoćnice kršćanska. Tako je psihološki i historijski nastalo, da je Majka Božja u kratko vrijeme poslije 1684. godine unišla u veliki broj kršćanskih Marijinih svetišta, kuda se je vjerni narod sabirao i gdje su se Božje milosti dijelile i čudesa događala. Nema nijednoga kršćanskoga i katoličkoga naroda, koji ne bi imao svoga Marijanskoga svetišta i utočišta. Danas u katoličkoj Crkvi broje oko 450 takovih Svetih mjesta.

Bistrička knjiga, koju je župnik Ivšić god. 1688. započeo, svake godine se sve više bogatila izvanrednim milostima i događajima. Njegovi nasljednici marljivo su bilježili svaku čudesnu stvar. Sam župnik Ivšić do svoje smrti u 1719. godini zapisao je oko 230 čudesa; župnik Stjepan Zdešić (1719.—1722.) 19 čudesa; župnik Ivan Radić (1722.—1730.) 310 čudesa; župnik Volfgang Bedeković (1730.—1735.) 41 čudo; župnik Pavao Gojmerac (1736.—1753.) 133 čuda; župnik Pavao Jurak (1753.—1775.) morao je otvoriti novu knjigu (II. svezak) i u svem je zabilježio 355 čudesa; župnik Ivan Schmied (1775.—1786.) 15 čudesa. U svemu je u obim povijesnim knjigama bističke župe od 1688. do 1786. dakle za 98 godina ubilježeno 1.109 čudesa.

Ova čudesa nisu se olako primala u starostavnu knjigu. Svaki hodočasnik morao je ponajprije sa svjedocima utvrditi izvanrednu milost, što je primio; dokazati svoje ime i porijeklo; opisati svoje prilike, narav i težinu bolesti, da li ga je liječnik liječio; kako je dugo bio bolestan itd. Istom nakon svega ovoga istraživanja bio je njegov zagovor i čudesni slučaj javno u crkvi s propovjedaonice proglašen i po nekom uobičajenom formularu zaveden u knjigu. Mnogi su hodočasnici sami lično opisali blagodat i milost, što su je na Bistrici primili. Zato imade mnogo zahvalnica u hrvatskom jeziku, pisanih u kajkavštini ili štokavštini. Imade ih pisanih nekoliko i u njemačkom jeziku. Iz svih ovih čudesa razabiramo, kako je bilo veliko područje, na kome je vladalo živo štovanje Majke Božje Bistričke. U prvom redu je to bila čitava zagrebačka biskupija, svi naši krajevi bez razlike: Zagreb, Zagorje, Posavina, Pokuplje, Moslavina. Štovanje je prelazilo i u ostale hrvatske krajeve do Djakova, Osieka pače preko Dunava do Sombora i Subotice. Bilo je mnogo hodočasnika iz kranjskih i štajerskih, pače iz Madžarske, šomođske i zaladske županije.

Obje knjige bistričkih čudesa je dragocjeno vrelo za izučavanje naših religijoznih prilika u 17. i 18. vijeku. U njima čitamo

duboku vjeru u našega seljačkoga i gradskoga svijeta. Pače i u časničkom staležu živi žarka pobožnost prama Majci Božjoj. Mnoge zabilježbe iskaču iz okvira običajnih i stereotipnih formulara službenih bilježnika; osobito kada ih pišu sami sretni hodočasnici, često plamte oduševljenjem i zanosom. Osobito majke uživaju milost kod Božje Majke, kada joj se utječu za svoju dječicu. Na Snježnu Gospu 1697. dolazi iz Zagreba neka Tomićka pobožna žena od Sv. Duha i dovede svoga sina, već odrasla dječaka, koji boluje od živaca i teškoga straha deset godina, svi mu zagrebački liječnici ne pomogoše, on udje s majkom u Crkvu, vidje sv. Lik Majke Božje, i u čas ga ostavi strah i on ozdravi.

Vojnički kratka i potresna je povijest o ozdravljenju kćerkice graničarskoga kapetana Ivana Milašina iz g. 1765. »Ana, stara pet godina, rodom iz doljnje Slavonije, župe Brod, u kozicama je izgubila oba oka, i nikako se nije mogla izliječiti, a kada su je roditelji amo doveli, čim je u crkvu unišla, vrati joj se savršeni vid na oba oka.«

Uopće vojnici su se u teškim ratovima mnogo utjecali Majci Božjoj Bistričkoj. Kapetan Adam v. Sušić opisuje kako su Križevčani bili 3. novembra 1760. u strahovitoj vatri »od osme vure vjutro do treite popol

dan« i kako ga je spasila Majka Božja Bistrička, koju on ima kao »najvekšu obrambu ovoga sveta«. Pače su se i pravoslavni zajedno s katolicima u opasnosti zagovarali Majci Božjoj Bističkoj, tako Jovo Voriković s Ivanom Manslićem, i njih dvojica živi ostadoše, a svi im drugovi bijahu pobijeni od Prusa.

Vrlo je zanimivo čudesno ozdravljenje Emerika Nagya, juratoša i odvjetnika, stara 32 godine, rodom iz župe Szent Kiraly-a u Bačkoj županiji. On je g. 1764. boravio na požunskom saboru i tamo teško obolio. Bolest je dugo trajala. Kada su liječnici održali consilium i izjavili sumnju u njegovo ozdravljenje, mladi čovjek punom vjerom zagovori se Majci Božjoj Bističkoj i ozdravi. Poslije dođe lično u Bistricu, da svoj zavjet iskupi. (II. 33.)

Ovim čudesnim događajima malo mjesto Bistrica, kao ono Betlehem u kršćanskom svijetu, postade glasovito u hrvatskom orsagu. Pobožni vjerni narod svake godine u sve većem broju hrlio je u zabitno zagorsko mjesto.

Već revni župnik Ivšić poče malenu i neuglednu crkvu prema potrebama sve više povećavati. Narod je nosio obilne darove i priloge. U staroj crkvi prije posljednje velike restauracije od 1879.—1882. bile su na luku

svetišta i na onom nad korom zabilježene g. 1711. i 1712. — očito su to bile godine velikih pregradnja.

No u cijelom hrvatskom narodu puče slava maloga mjesta Bistrice i njegove crkve kada je hrvatski sabor u Zagrebu u zasjedanju od 20. listopada i daljnjih dana mjeseca listopada 1710. pod predsjedanjem banskih namjesnika biskupa grofa Mirka Esterhazija i grofa Petra Keglevića kao narodni zavjet stvorio zaključak, »da će podići u crkvi Blažene Djevice Marije u Bistrici dostojan veliki oltar i to drvene radnje s pozlatom i slikama.«

U tu svrhu sabor propiše namet, koji svaki plemić i državljanin treba da doprinese, a u saboru od 11. svibnja 1711. opominje, neka se u roku od dva mjeseca taj namet uplati, »da ne bi potomcima ostavili primjer nezahvalnih sinova preblažene Djevice Marije.«

Taj veliki zavjetni oltar podignut je uistinu 1715. i tako je cijeli hrvatski orsag odobrio bističku pobožnost svoga naroda i javnim zakonom priznao se i on poklonikom Majke Božje Bističke.

Jošte jedamput se hrvatski sabor svraća na potrebe Bističke Crkve i mjeseca svibnja g. 1721. donosi zaključak, da se cesta preko

Kobiljaka (današnji Laz), radi lakšega pristupa bističkih hodočasnika iz Posavine u Zagorje, javnim radom popravi i uredi, te u tu svrhu propiše na svaku glavu pet dana nadnice i foringu.

Vrlo je zanimivo istaknuti, da se u zakonu hrvatskoga sabora crkva sv. Petra i Pavla u Bistrici već nazivlje crkvom Blaž. Djevice Marije. Tako je eto čudotvorni Lik Majke Božje, koji je od 1684. bio čudesnim načinom na veliki oltar postavljen, po vremenu dao starodrevnoj crkvi sv. Petra i Pavla novo i slavno ime Majke Božje Bistričke. Historičar Petar Berka piše da je ova promjena imena »sama od sebe« u narodu nastala (str. 14.) Već na starom votivnom oltaru hrvatskoga sabora dizao se časni lik Majke Božje vrhu kipova sv. Petra i Pavla, prvotnih zaštitnika bistričke župne crkve.

Poslije hrvatskoga sabora nalazila je Bistrička Crkva sve više dobročinitelja. God. 1716. grof Mirko Erdedi darovao je crkvi veliko zvono, a g. 1721. oltar Sv. Ane. Župnik Zdešić nastavi radom i g. 1720. podiže oltar Sv. Križa. Do g. 1731. bila je crkva u glavnom uređena.

Zagrebački biskup Đuro Branjug (1723.—1748.) posveti je 13. srpnja 1731. svečanim načinom. Bilo je to na drugu nedjelju mjeseca srpnja, u isti nedjeljni dan,

kada se 1684. dogodi prvo čudo pred čudotvornim kipom. Od onoga vremena slavi se posvetilo Bistričkoga svetišta na ovu srpanjsku nedjelju. Biskup Branjug priznao je svojom posvetom, kako onaj srpanjski nedjeljni dan 1684. znači novu eru u povijesti Bistričkoga svetišta.

Od onoga dana vrši se na dan crkvenoga posvetila veliko proštenje u Bistrici. Općina kr. slobodnoga grada Zagreba izabrala je ovu značajnu nedjelju za izvršenje zagrebačkoga zavjetnoga hodočašća. Godina zagrebačkoga zavjeta jošte nije ustanovljena, ali to može biti i sama g. 1731., a ako se ne varamo, sigurno je ona bila jedan od motiva zavjeta starih Zagrepčana.

I poslije posvećenja crkve radili su bistrički župnici na poljepšanju narodnoga prošteništa. God. 1732. postavio je celjski majstor Genšak nove orgulje u crkvi. Župnik Pavao Gojmerac (1736.—1753.) sagradio je god. 1748. ponosni župni dvor, koji i sada stoji, a crkvu je opasao arkadama i trijemovima. Crkvene lađe ukrasi lijepim slikama, a arkade najvažnijim bističkim čudesima. Pobožni narod odvajkada je rado gledao slike bističkih čudesa. U ono staro vrijeme pobožni hodočasnici prikazivali su Crkvi pobožne kipce i slike kao zavjetne darove. Mnogi su napisali i uokvirili svoje za-

hvalnice, da ih izvjese u crkvi za vječna vremena. Na svim crkvenim stijenama bilo je mnogo »čudnovitih pripećenja«, kako to još i danas vidimo u mnogim prošteništima n. pr. na Trsatu.

Prvi molitvenik Majke Božje Bistričke

Gore smo već spomenuli, da ga je napisao bistrički kapelan Petar Berka, rodom iz sela Globoka župe Štrigove. Bio je od 1759.—1761. bistrički kapelan, a poslije je postao župnik u Legradu i tamo umro god. 1799. Berka je svijetlo svećeničko ime zagrebačke biskupije u 18. stoljeću. On je prvi povjesničar Bistričkoga svetišta, prvi apostol i propovjednik štovanja Majke Božje Bistričke i prvi učitelj našega naroda u Njenoj pobožnosti. On je bio visoko obrazovan u bogoslovskoj nauci i askezi.

Potpuni naslov knjige je ovaj:

Kinch Oszebuini
szlavnoga orszaga horvatczkoga

To jeszt:

Chudnovita pripechenya, y
oszebuine Milosche,
kotere pri chudnovitom
kipu

Marie
Bisztrichke
Visse vre let sze szkasuju, z-kratkum od Kipa
ovoga Historium, y hasznovitem navukom
pobosnem
Putnikom Marianszkem
Na veksse nyihovo razveszelenye, po nevrednom negda Meszta ovoga
Kapellanu
Petru Berke
Na pervo posztavlene
Graecii, typis Haeredum Widmanstadii
1775.

Na početku knjige napisao je Berka ganutljivu posvetu Kraljici neba i zemlje, Majki Božjoj i u njoj si dušu svoju razotkriva i svoje životne teškoće tuži: »Dobro hotenje stalno imam i želju jošće vezda obnašam veliku, kakti štampu vu Orsagu ovom za napredak dobreh znanostih iz kojih Dika Božja, i častituvanje Tvoje visi, o Maria, vu bolši stališ vre teda negda postaviti mogel i zato vu pomoći ljudih nemogući se vufati, napel jesem zadnju jakost siromaštva mojega, i Tebi z troškom mojem ovu knjižicu, z vsum poniznošćum i pobožnošćum aldujem. Ne zadržava drugo niti drugo stavozom ne nudi nego Sina Tvojega i Tvoju diku; ne odveržeš onda ov dar moj,

dapače pripomoreš, da se dika s tem raširi, ter povekša Sina Tvojega i Tvoja.«

U predgovoru dragim putnikom Marijanskim tumači duhovnu korist Marijanskoga poštovanja i navodi riječ sv. Anselma, da je moć Blaž. Djevice po Njezinoj prošnji tako velika, koliko je Bog moćan po svom svemogućstvu. Ističe, kako svaki kršćanski narod Božjom dobrotom i Providnošću imade Marijanska prošteništa za pomoć i utjehu u nebrojenim nevoljama i potrebama bijednoga čovječjega roda. Tako je Bog i za hrvatski narod izabrao malo mjesto Bistricu »oposred planinah zagorskeh« za vrelo darova i milosti Božjih.

Berka je razdijelio svoju knjigu u deset dijelova. Povijest obuhvata prva tri dijela. Molitvenik čini jezgru knjige u pet dijelova. Deveti dio govori o čudnovitim pripećenjima i osebujnim milostima u Bistrici, a deseti dio sadržaje zaključne Marijanske molitve i trinaest popjevaka u čast Majke Božje Bističke.

Razdioba je toliko lijepa, jasna i sustavna, da je nakon 170 godina slijedi i ovaj naš jubilejski spis.

Berka je povjesni dio svoje knjige radio savjesno po zapisima u župskim bističkim knjigama i nada sve hvali vrijednost bilježaka župnika Ivšića, »koteri poleg svedočanstva

vnogeh stareh, kak sveckoga tak redovničkoga stališa ljudih svega veruvanja vrednih, je znašel i nam na pismu ostavil ova, s prisegum svojum potverdijena.«

No Berka donosi i nove neke stvari koje nam u mnogočem upotpunjuju prošlost bističkoga svetišta. Tako on nabraja znamenitije dobročinitelje Bističkoga svetišta, koji su uz milostinju maloga i neznanoga hodočasnika svojom darežljivom rukom pridonesli, da se je nekada mala i skromna seoska crkva sv. Petra i Pavla preobrazila u slavno narodno svetište.

Berka naročito spominje banа grofa Ivana Palfija (1704.—1732.), za čijega banovanja je hrvatski sabor donesao poznate zakone za uveličanje narodnoga prošteništa i nada sve diči baruna Antuna Petra Prašinskoga, vrhovnoga poglavnika (generala) cesarske kraljevske vojske u Križevcima, koji je sa svojom gospodom u svakoj potrebi najizdašnije pomagao svetište Majke Božje Bističke, a 13. ožujka 1741. oporučno je zapisao cio svoj gibivi i negibivi imetak u vrijednosti od 8.000 forinti (onda je to bila ogromna svota!) Majci Božjoj Bističkoj, da bi se ta zaklada u slučaju smrti njegove kćeri upotrebila za proširenje slave i kulta Majke Božje Bističke, za koju je njegovo srce za čitavoga života gorjelo.

Berka nam je zapisao i neke povlastice, što ih Bistričko proštenište primilo od Sv. Rimske Stolice.

Tako je župnik Pavao Jurak ishodio od Pape Benedikta XIV. (1740.—1758.) potpuni oprost za sve bistričke hodočasnike, koji se skrušeno ispovjede i sv. Pričest prime, te obave propisne molitve na nakanu Sv. Oca. Osim toga je papa Klement XIII. (1758.—1769.) odobrio istom župniku, da osnuje u bistričkoj crkvi bratovštinu sv. Škapulara, a svečan dan da obdržava uvijek u nedjelju što slijedi iza blagdana sv. Ane.

Vrlo je važan i Berkin katalog onih župa zagrebačke županije, koje su u njegova doba redovito hodočastile Majci Božjoj Bistričkoj i to neke godišnje jedan, a nekoje i više puta. Ove dragocjene procesije su za prosuđivanje objama bistričkoga hodočašćenja u 18. stoljeću, pa ih potpunoma prenosimo:

Iz Zagreba s plemenitim Magistratom, sa cehovima i s muzikom.

Iz Varaždina s plemenitim Magistratom, sa cehovima i s lijepom muzikom.

Iz Križevaca sa cehovima i s muzikom.

Iz Višnjice, Jezerišća, Pušće.

Iz Rozgve, Brdovca, Samobora.

Ispod Okića, od Sv. Martina, iz Okića B D. Marije.

Iz Stupnika, Čučerja, Kašine.

Iz Vugrovca, Granešine, Resnika.

Iz Ščitarjeva, Vukovine, Lovrećine.

Iz Rakovca, Preseke, Visokoga.

Ispod Kalnika, iz Rijeke, Bisaga.

Iz Madžareva, Hrašćine, Zajezde.

Ispod Belca, iz Lobora, Zlatara.

Iz Bedekovčine, Zaboka, Gornje Stubice.

Iz Dolnje Stubice, Bistre, Svesveta.

Iz Konjšćine, od Sv. Ivana Zeline, Moravča.

Od Sv. Križa, iz Gradeca, Dubrave.

Iz Čazme, od Sv. Jurja iz Đurđuh, od Sv. Mikule iz Zeline.

Od Sv. Petra, iz Ravna, Vrabča;

Iz Imbriovca, od Sv. Marka u Trnju, od Sv. Klare.

Iz Radoboja, Krapine, Voće.

Iz Konobe, Cerja, Oborova.

Iz Osekova, Svetog Trojstva, Stenjevca. ispod Bele.

Od Jalžabeta, Varaždin. Toplica negda

Od Sv. Šimuna, od Marća.

U prvašnja vremena dolazile su još procesije iz Međimorja i ugarske zemlje, i revni župnik Berka se ufa, da će se uskoro vratiti lijepi stari običaj.

Andrija Palković — uzor bističkoga hodočasnika

Duša me nuka, da prikažem ovdje duhovnu sliku ovoga Marijinoga vjernika. On se je sam ocrtao u pismu, što ga je 1781. poslao i uputio ovim natpisom:

»Blaženoj Divici Mariji
u Kipu Bističkom
svega života moga
s poniznim prikazanjem
evo zavit želim ovi
iz Bačke daleke prikazat
zemlje

Ja Andrija Palković po Božjoj volji kerstianin i katolik, varošanin i purger slobodne i kraljevske varoši Zombora na znanje dajem i rukopisom vlastitim svidočim, pored kerstjanske moje constientie kako vazda za odvitnicu moju prid veličanstvom Božjim imao jesam B. D. Mariju, koja u Nebesi jest, osobito zavitujući se njezinu čudu činećemu kipu na Bistrici u kraljevstvu horvatskomu, i sada treći put zavit (nedostojno možebit) izvršujem i svaki put pomoć ćutio i primio jesam... svidočanstvo od premilostivoga miloserđa Marijanskog prid svima i očito ispovidam.«

Ispovijed Palkovićeva je ganutljiva. U posvetnom pismu priča on svoj život iskreno i prostodušno. On ga veže i oslanja na volju i pomoć Božje i Njegove Majke. U svim djelima i poslima, u svakoj teškoći i nevolji traži i moli milost ozgora. Palković je pismen čovjek i polazio je škole, ali veli radi prerane očeve smrti nije došao dalje od »conjugatie«, no on se dalje sam duhovno obrazovao. Njegovo pismo i izlivi njegova pera zadivljuju velikom religioznom kulturom i zanose bogatstvom i puninom kršćanskoga sjećanja. Smio bih reći, da Majka Božja Bistrička nije imala odanijega i vjernijega poštovatelja i poklonika od njega.

Dječak od sedam godina g. 1758. teško je obolio od »frâsa«. Brižni roditelji imali su gorku žalost u srcu, jer su ga »posli red divojaka teško dočekali« i »izgubivši ufanje u pomoć naravnu zavapili jesu k Bl. D. Marii u čuda činećemu na Bistrici Kipu zavitujući se, da, ako ozdravim, sâm da ju pohodim, isto kako (čim) bijahu obećanje učinili, odmah polakšicu i priličnost k životu jesu u meni videli i domalo vrimena ozdravio jesam, tako da više nikada bolesti one na sebi nisam oterpio. Koji zavit sam isti g. 1766. ja sam izveršio. K Kipu svomu pišice osam dana hoda na Bistru doša jesam, pervi dan Duhova.«

Tako na deset punih strana u Historiji bističkih čudesa (II. 91—101.) priča Palko-

vić svoje životne brige i tegobe, boli i nevolje i kako im je svima sretno odolio pomoću Majke Božje. Neke je samo natuknuo, i skrovito zadržao u dnu svojega srca, a druge otvoreno kazuje i priča.

Dirljiva je povijest s njegovom kćerkicom. »G. 1779. ditešce moje od šest godina, imenom Marija, od frâza jest bila mučena i donle više puta zato žalosno gledah, rastuživ mi se srce, otišao sam u drugu sobu, pak rasplakao se Bl. D. Mariji (koja mi je u pamet o d m a h došla) zavapio sam: oh! utišenje svijuh žalosnih! Bl. D. Marija, pogledaj na moje žalostno srce i na tešku bolest diteta moga; usliši me i ditešce moje oslobodi od ove teške bolesti! — A ja Ti se obećajem, da ću u prvoj prilici poslati k tvomu čudnovitome Kipu na Bistru na svete Mise, kako i poslao jesam g. 1780. o Duhovi po našima Kerstiani; nikada više bolesti gori navedene na ditetu vidio nisam.«

Palković do svoje tridesete godine do tri puta je pješke hodočastio iz Sombora k Majci Božjoj Bistričkoj. Tamo i natrag. Drugi puta je bio g. 1779. i treći puta, kada je svoje pismo pisao treći dan Duhova godine 1781. i pored dužnosti svoga znanja obznanjivao i svidočio »pred svim pravovirnima zahvaljujući pored slabosti svoje na primostlivom Marijanskom miloserdnom

uslišanju molitve od grišna i nečista serca i jezika moga učinjene. Zazivajući svako stvorenje za proslavit Boga i Bl. D. Mariu, koja na nebu jest i u kipu čuda činećem na Bistri.«

Cijelom svojom ličnošću i duševnošću Palković je prototip Marijanskoga vjernika i hodočasnika, kako se on od vjekova rađa i živi u našem dobrom narodu. Personifikacija svih krjeposti i vrlina vjerovne i Bogu odane duše. Njemu je život volja i služba Božja, a svakidanje brige sveđerni uspon u nebesa po strminama ljudskoga življenja. Na ovom putu Majka Božja je njegova zaštitnica da bi uvijek hodio označenim putem, da ne bi zabludio i propao u bezdan. Njegovo pouzdanje u pomoć Božje Majke je nepogrešivo i njegova žeđa za Njom je neugasiva, dokle je ne nađe i njegovo se srce ne usreći milošću Božje Majke. Nijedan mu put i napor nije težak, dokle ne dopre do Bistrice, Njezinoga svetišta. Hodi kroz nepoznate krajeve, dnevi i noći, drumom i šumom, brijegom i dolinom, hodi dva i tri tjedna, umoran i žedan, i svane veliki d a n njegova života i ostane pun unutrašnjega blaženstva i zanesenja kada ugleda starodrevni kip Bistrički, zemaljsku sliku nadzemaljske veličine i ljepote Majke Božje, pri kojem ona najbogatijom darežljivošću siplje

obilje nebeskih blagodati i milosti. I pobožni Marijin vjernik i putnik zaplače i zavapi divni svoj pozdrav i molitvu:

»Oh, Neba, i Zemlje Kraljico! Lipoto Anđela, i Slavo Svega veseloga Raja, Ufanje nevoljnoga Čovika, Utočišće Grišnika, Zdravlje Bolesnih, Put Zabludilih. Upraviteljice i Pomoćnico Putnika, Evote ja nevridni i nedostojni i nečisti Grišnik usuđujem, ponizno klečeći prid tvojim čudočinećim Kipom Bistričkim ovi moj Rukopis pače bolje rekavši od tvoje milosti, i naučeni i darovani, na Zahvalnost, i pozdravljenje prikazati i zdubokim poniženstvom Milosrđe tvoje Moleći, da mi izprosiš Oproštenje griha mog sveg zločestog života učinjenih brezbroja; daj mi od danas pravi put i bogoljuban život provoditi, nauči me Zemaljska pogrditi, a Spasonosna sliditi, daj mi o Slatka Majko, jedan dio žalosti u Sercu ucipiti momu, od onih Žalosti, koje si na ovomu Svitu imala u promišljanju Muke Sinka tvoga, dajmi, reko, dai da promišljam gorčinu Muke njegove, koju podnese Za mene Grišnika, dostojno poštujući; naiposli o privelika Odvitnice moja! Tebe ja sada Nedostojni Grišnik Klečeći prid tvojim čudačinećim Kipom Bistričkim, odabiram, i uzimam za moju odvitnicu, Utočišće sveg Života moga, i smerti moje, tebi pod Obrambu pre-

poručujem život moj, i smert, moju dušu, i serce moje, svu Družinu, i dicu moju. Ti me upravi na svitu tako živiti, kako ću vazda na Službu Božju biti u poniženstvu od Svake mane držeći se, izprosi mi duše i tila čistoću, da tako živim na svitu, i ono tražeć, zašto sam na svit stvoren.

Najposli o prislatka Majko! evo mene nedostojnog Grišnika prid blagoslovljenima nogami tvoima, ponizno molećega, da se dostojiš primiti mene pod Krilo tvoje, ako nisam vridan za sina, i za Mario ljubioca pravoga, barem primi mene za Sužnja, i Roba tvoga. Evo oh prislatka Gospojo moja! Iz Daleke Zemlje osam dana putujući harač od Robstva moga došao sam tebi prikazati: primi dakle u broj Sužanja tvoji mene nedostojnog, i primi Serce i Dušu moju, koju ti poklanjam, i kod tebe ostavljam. Ah komo Sreća, da z tilom do Smerti mogu Tebe u tvomu Čudačinećemu Kipu na Bistri gledati, i koja u Nebu jesi, promišljati, i slaviti. Pogledaj daklije na mene, oh Slatka Gospojo! i usliši me što te molim; u napridak, što te grišnik molio budem. Navlastito blagoslovi me tvoim svetim blagoslovom u Svemu Mogućtvu, i činu mojemu, i budi mi na čas smerti moje Odvitnica! Sada te za onda ponizno molim, budi kod mene, i dai mi, da se nezmutim. Nai posli preporučujem ti

Dušu moju sada za onda zaštiti ju zagovori prid sinom tvoim. Primi dakle nedostojnu molbu moju u ovom Rukopisu postavljenu, zahvalijujući hiljadu hiljada puta na milosrdju tvomu: i u materinsko običajno utočišće mene tebi izporučam, i pridajem u ruke sada, i vazda, i na čas smerti. Amen.

Svaka na Slavu Oca, Sina, i Duha Svetoga, blažene Divice Marie, i Siuh Svetih.«

Imade li i danas još takovih Marijinih poštovatelja i bistričkih hodočasnika? — Imade i oni idu zemaljskim i duhovnim putovima, kako je prije 154 godine hodio pobožni Bunjevac Andrija Palković, i u znoju i muci, u prijegoru i pokori nađu ono u Mariji Bistrici, što nisu u svijetu mogli naći: oproštenje krivine, smirenje duše, snagu u bremenima života i pravi smisao ljudskoga bića.

Eto to je veličanstvena ideja naših katoličkih hodočašća!

Nova vremena

Bilo je vrijeme koje nije bilo nikako milostivo pobožnosti. Car Josip II. (1780.—1790.) pokušao je, da kršćansku religijoznost zamijeni prosvjećenošću 18. vijeka. On nije volio ni crkve ni crkvenih pobožnosti. U to vrijeme 1789. buknula je i velika francuska revolucija, a poslije toga

kroz 25 godina trajali su krvavi napoleonski ratovi. U Evropi i u našoj zemlji rodilo se novo ljudsko pokoljenje, koje je rušilo sve što je bilo staro i htjelo izgraditi napredak narodâ i državâ bez veze i spone s kršćanskim vjerovanjem. U to vrijeme zamuknuše starostavne bistričke knjige o čudesnim milostima Majke Božje. Bistrički župnici se trse, da spase bistričku pobožnost od duha rđavoga vremena, čuvaju drage narodne tradicije, grade u svetištu nove kapele i oltare, a stare obnavljaju. Župnik Josip Šandor veliki oltar, što je g. 1715. bio zavjetni oltar hrvatskoga sabora i cijeloga naroda, zamijeni novim oltarom, što ga je izveo g. 1794. zagrebački meštar Gigl.

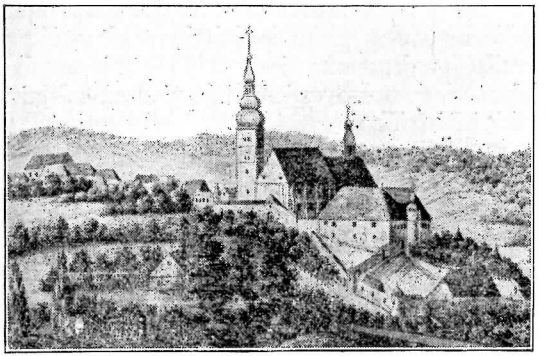

Marija Bistrica u doba opata Krizmanića.

Njegov nasljednik je bio čuveni opat Krizmanić (1818—1849). On slaže statistiku starih čudesa, unosi i prepisuje pisma i žarke zahvalnice vjernih poklonika Marijinih; broji i opisuje sve zavjetne darove i slike, što su bile izvješene na stijenama crkve i uređuje bističku riznicu i njezine dragocjenosti. Godine 1839. i 1840. Iliri Antun i Joso Hausbaum iz Slovenije obnavljaju slike u arkadama, što ih je još dao župnik Pavao Gojmerac izraditi i pobožni narod tako ih milo promatrao. Taj pobožni narod ostao je vjeran Majci Božjoj Bističkoj. On je i dalje iz svih krajeva hrlio u procesijama u drago njezino zagorsko svetište i tražio snagu i utjehu svojoj duši i smirenje svome srcu, a sve svoje duševne milosti i »pripećenja«, i ako nije više unosio u župske knjige Majke Božje Bističke, pisao je duboko u skrovište i svetište svojega srca i uzgajao svoj pomladak u vjeri, poštovanju i ljubavi prama Majci Božjoj Bističkoj.

G. 1822. izdade požeški profesor Antun Mihalj: Put Marianski na Bistricu k čudnovitome kipu Marije Bističke u slavnom kraljevstvu horvatckome (Varaždin 1822.). Mihalj je sadržinu svoga molitvenika izradio potpuno po uzoru Berkinom, samo je svu povijest i gotovo sve molitve pisao u versovima. Ipak Mihaljeva knjižica nema

ni izdaleka one vrijednosti, što je ima Berkina. Narod je više zavolio molitvenik, što je izdan u Zagrebu 1840. pod naslovom: Hrana nebeska vu pobožneh molitvah, litaniah i popevkah s pridavkom pobožnosti putnika Marijanskoga k Mariji Bističkoj. (Vandanje pri Fr. Suppanu). Taj molitvenik je g. 1859. ponovno pretiskan.

U doba ilirskoga preporoda slovila je Marija Bistrica i kao znamenito narodno središte. U kući opata Krizmanića sabirali se ilirski prvaci Dr. Ljudevit Gaj, Pavao Stoos, pjesnik Stanko Vraz, Vatroslav Lisinski, Vjekoslav Babukić i Dragojila Jarnevićeva, vatrena domorotka ali i vatrena katolikinja, koja je u svom Dnevniku iskreno opisala lijepe dane sprovedene u župnom dvoru bističkome. Opat Krizmanić je bio u g. 1848. i 1849. istaknuti kolovođa narodnoga i crkvenoga pokreta među svećenstvom zagrebačke biskupije.

Župnik Mirko Tumpić (1856—1875.) pozvao je g. 1872. zagrebačke milosrdnice u Bistricu, da preuzmu u svoje ruke djelo narodnoga prosvjećivanja i kršćanskoga uzgoja ženske omladine. Skromne redovnice do današnjeg su dana brižne službenice za red i ljepotu u Marijinom svetištu i uz vrsne i požrtvovne organiste živo revnuju za lijepo crkveno pjevanje u našem narodnom svetištu.

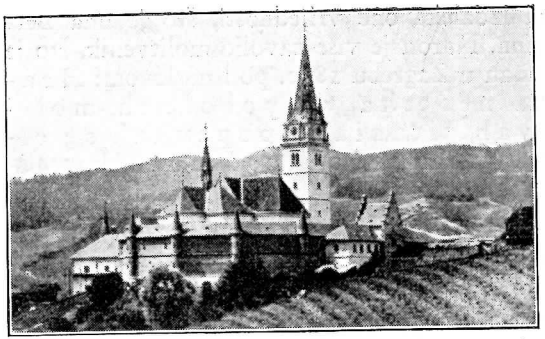

Marija Bistrica u Žerjavićevo vrijeme.
(Restauracija arh. Bollea)

Poslije nesretne smrti župnika Tompića došao je na bistričku župu Dr. Juraj Žerjavić (1875—1911) učen svećenik. On se sav posvetio restauraciji i pregradnji stare crkve, koja je bila i premala da primi ogromne množine pobožnoga puka a već ju je i zub vremena bio istrošio. Najveća je Žerjavićeva zasluga, što se na bistričkom humku bjelasa ona divna gromada crkvenih i sakralnih zgrada, koja tako slikovito začinja pitomu zagorsku krajinu, a dušu i srce gledaoca napunja zanosom i svetim osjećanjem.

Osnovu za restauraciju načinio je slavni bečki arhitekt Schmidt i njegov učenik H. Bolle, oni isti, koji su u to vrijeme izvodili sve znamenitije gradnje u našoj domovini:

zagrebačku stolnu crkvu, palaču Jugoslavenske Akademije i crkvu sv. Marka. Cijeli naš narod pratio je posao najvećom pažnjom i interesom. Sam biskup Strosmajer došao je g. 1879. na Bistricu i nukao revnoga župnika na restauraciju u što većem objamu i što estetskijim oblicima.

Stara crkva bila je tijesna i malena. Uz to sa svih strana trijemovima ograđena. Trebalo je znamenito je proširiti. Zato su staru ogradu trijemova odstranili i novu arkadu postavili samo na sjeveroistočnoj strani. Na sjeveru je izveden široki portal i glavni ulaz u crkveno dvorište, a nad arkadama je izgrađen gornji sprat za stanove svećenicima i odličnijim bistričkim hodočasnicima. Proširenjem dvorišnoga polja mogla se crkva produžiti za punih jedanaest metara, te su tako dogradili posve novo svetište, novu sakristiju i dva oratorija u crkvi, koja gledaju u crkveni presbiterij. Sprijeda su dogradili predvorje pred crkvenim ulazom, toranj su za desetak metara dignuli i doveli ga u sklad s crkvenom fasadom. Stara crkva bila je barokna, ali sada su novo ustrojstvo crkve pojednostavnili i promijenili u pravilnije linije, kako se je onda stručno govorilo, njemačke renesanse. Svodište glavne lađe je iz temelja na novo izvedeno i za nekoliko metara skupa s crkvenim krovom podignuto. Pogled na pročelje crkve sa zapada je postao otvoren,

pa su u stilu renesanse izvedene dvije kapele u crkvenom dvorištu (sv. Josipa i sv. Katarine, koje stoje u liniji crkvenoga predvorja i daju živahnost arhitektonskoj gromadi zgrada, ali u vrijeme velikih proštenja služe za bogoslužje na otvorenom prostoru. Stari župni dvor je također preopravljen, da bi i on dobro pristajao u novi arhitektonski okvir. Sva ova zdanja izgrađena su na pravim ciklopskim bedemima i daju cijeloj gromadi zgrada izgled neke mistične i Božje gradine.

No usred ovih ogromnih posala i pregradnja g. 1880. u noći blagdana velike Gospojine desila se velika nevolja: u crkvi izbio strahoviti požar. Crkva radi preopravka bila je puna skela. U crkvi vršilo se bogoslužje samo za nuždu.

Vatra se začela kod jednoga oltara, očevidno s neopreznosti proštenjara. Dok je svijet na glas zvona na mjesto nesreće dobježao bila su već tri žrtvenika skoro do temelja izgorjela, a ostali su u plamenu bili. Prozori su od žarine popucali, svirale se na orguljama rastalile, propovjedaone nestalo: *jedino veliki oltar sa čudotvornim kipom sred toga plamenoga mora stajao je sasvim netaknut.*

Pošto je vatra sasma utrnula, za veću sigurnost bude skinut čudotvorni kip sa žrtvenika i još one noći prenešen u stan časnih sestara milosrdnica, dok se crkva ne očisti i

ne uredi za bogoslužje. *To je bilo novo čudo Bistričko — kao ono 15. srpnja 1684. godine.*

No one iste godine još se jedan čudni slučaj u Bistrici desio, koji nisam opazio, da je gdje zabilježen, a vrijedan je, da se zabilježi. G. 1923. pričao mi je zagrebački graditelj, sada već pokojni Carnelutti ovu zgodu: »Ja sam godine 1880. po nacrtima arhitekta Bollea vodio pregradnju bistričke crkve. Bilo je to 9. novembra, na dan strahovitoga zagrebačkoga potresa 80. godine. Slučajno sam bio otišao u Zagreb u nekom poslu, a u Bistrici se radilo baš na završenju crkvenoga svodišta, kada se zemlja u cijelom Zagorju potresla. U strahovitoj nesreći moja prva misao je bila, — nesretna bistrička crkva! Sa svih strana dolazile vijesti o porušenim kapelama i crkvama, — sigurno je tako i u Bistrici. Još isti dan se vratim u Bistricu i sa strahom uđem u crkvu. Na moje najveće zadivljenje nepovezani svod odolio je udarcu, dokle su se u drugim kapelama čvrsti i povezani svodovi rušili. I danas ne mogu si ovoga čudesnoga slučaja protumačiti.« Dobro je da i ova stvar uniže u anale Majke Božje Bistričke. Sinovi pok. Carneluttia i danas još kao odlični zagrebački građani živu i lako se može istinitost očeva pričanja provjeriti.

Gradnja crkve trajala je do 1882., a 3. lipnja 1883. obavio je svečanu posvetu glav-

noga oltara zagrebački nadbiskup kardinal Mihalović. Naša javnost je s radošću pratila ovu posvetu, kako i godinu dana ranije posvetu đakovačke katedrale.

Dr. Žerjavić se pobrinuo i za dobre slikare i kipare, koji su dekorirali bistričko svetište. Bio je to prof. F. Quiquerez, koji u lunetama arkada prikazao niz bistričkih čudesa (22 na broju), i kipar zagrebačke katedrale Dragutin Morak, koji je isklesao nekoliko dobrih kipova (Raspelo Hristovo i Sv. Kristofora).

Dr. Žerjavić bio je velik hrvatski rodoljub i narodni dobrotvor. S njegovim imenom za vječna vremena je skopčan osnutak tehničkoga fakultata u Zagrebu.

Župnik i opat Matija Penić (1910—1922) prošao je na bistričkoj župi najteža ratna i poratna vremena. Ugledni svećenik vjerno je čuvao časne tradicije Marijanskoga poštovanja. Pobožni narod dolazi u drago svetište osjećajem ljubavi i gorljivosti svojih otaca i djedova.

Današnji čuvar Majke Božje Bistričke

Današnji čuvar Majke Božje Bistričke je Apostolski Protonotar Mons. Matija Seigerschmied, list iz gorja Zagorskoga. Svećenička duša, koja gori za Božju slavu i čast Majke Božje i nježno osjeća vrijednost velikih misli i pobuda. Danas svetište Majke

Božje sjaje unutrašnjim i spoljašnjim sjajem. Neumoran je za ljepotu miloga svetišta i duhovno dobro Božjih putnika. U osami zabitnoga Zagorja umio je sabrati građu za povijest Majke Božje Bistričke. Ovi redci pisani su iz župskoga i ličnoga Seigerschmiedova arhiva i imadu želju, da budu preteča velikoga djela, što treba da se o Bistrici napiše. No Mons. Seigerschmied je više, on je lice, koje već ulazi u povijest našega svetišta. Godine 1923. na dan 4. prosinca na molbu nadbiskupa Dra Bauera osobitom milošću Sv. Oca Pape Pija XI. podignuta je crkva Majke Božje Bistričke na naslov i dostojanstvo Manje Bazilike, te je među ostalim crkvama zagrebačke nadbiskupije dobila plemstvo i naročite povlastice prema uzoru Manjih Bazilika vječnoga grada Rima. Sv. Otac je ovim odlikovanjem odao svoje lično poštovanje čudotvornome Liku Majke Božje Bistričke a time odobrio i drevnu pobožnost našega naroda prema Bistričkoj Svetinji.

A skorih dana u prvu srpanjsku nedjelju 1935. će se da ispuni davna, vruća i najveća želja pobožnoga čuvara Bistričkoga svetišta. Časni Lik Majke Božje bit će ovjenčan krunom zlata i dragulja. To će biti najljepši dan u njegovu životu.

Sedmi dan srpnja 1935

Poslije 16. srpnja 1684. bit će najveći dan u povijesti Majke Božje Bističke. Naše će pokoljenje da iskupi osjećaje zahvalnosti svojih djedova i otaca, svih bističkih putnika znana i neznana imena, svih duša usrećenih čudom i milosti Majke Božje Bističke; i svih onih pobožnih svećenika, koji su gorjeli za čast Majke Božje Bističke poput svetoga biskupa Martina Borkovića, neumornoga župnika Ivšića, požrtvovnoga bističkoga kapelana Berke i svih drugih, koji su riječju, perom i djelom gradili u hrvatskom katoličkom narodu dušu punu i bogatu Marijinskih osjećaja i stvarali u njemu Marijansku religijoznost. Marija je kršćanskom srcu Božji magnet i busola pravovjerja.

Ali taj dan bit će i više, bit će blagdan našega narodnoga zavjeta, što će ga izreći naš veliki Crkveni Pastir Antun Bauer, zagrebački nadbiskup i metropolita hrvatske crkvene pokrajine, kratkim i vječnim riječima: Ti si Majko Božja polarnica, koja kršćaninu i katoliku ukazuješ put Bogu. Ti si nepogrješna zvijezda našega kršćanskoga pravovjerja. Ti si put u nebo.

Taj dan će biti i dan pokore i molitve. Molitve za svakidanji kruh i vremene potrebe. Molitve i za zemaljsku našu domovinu. Molitve, da dođe kraljevstvo Božje na zemlju, kraljevstvo pravde, ljubavi i mira braći, kojima je Božja Providnost dosudila, da u zajednici i slozi grade svoju sreću i budućnost.

7. srpnja 1935. bit će velik dan naših duša i srdaca. Dan Božje Providnosti i milosti. Dan što ga je pripravio Gospod da proslavi Majku svoju i ukaže milost narodu svome. *Dies, quam fecit Dominus.*

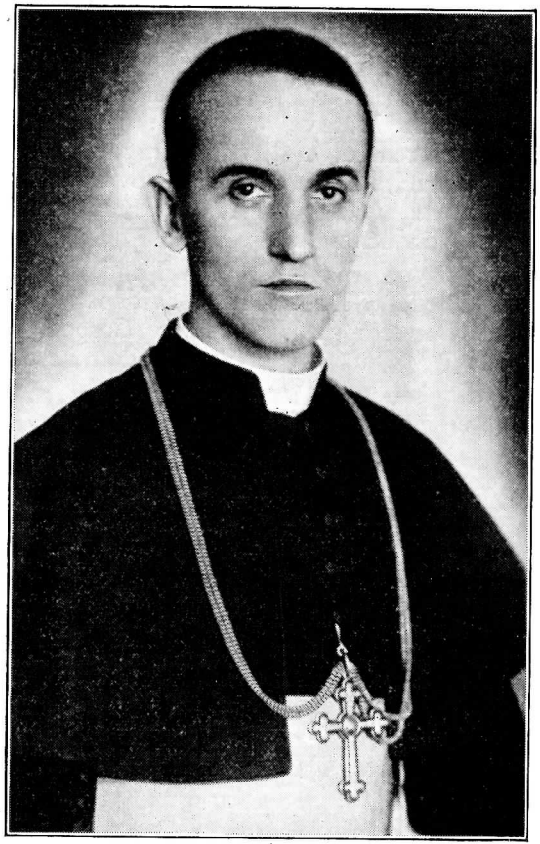

Nadbiskup Koadjutor Dr. Alojzije Stepinac,
govornik krunidbenog dana

BISERNA ZRNCA S NEBESKE KRUNE MAJKE BOŽJE

Pribrao S. Ritig.

Ne samo da je zbog Marije svijet bio sačuvan od općeg razorenja, nego je štaviše zbog Nje i stvoren.

Sv. Bernardo

*

Prije je Marije Stvoriteljeva ruka stvorila čudesna djela. Trebalo je zapravo proći tolika čudesa moći i Ljubavi, da se dođe do Marije.

Anonymus

*

Bl. Djevica sama odaje veću čast i slavu Bogu, nego svi ljudi zajedno.

Sv. Bernardo

*

Prije no je bila izabrana za dostojanstvo Matere Božje, trebalo je da posjeduje uzvišeno savršenstvo duha, trebalo je da sija tolikom ljepotom produhovljenosti, da potamni čar i ljepotu svih drugih stvorova. Zbog toga je najveći napor milosti bio taj, da pripravi stvorenje, koje će biti dostojno nazvati se Majkom Sina Božjega.

Sv. Antonin Firentinski

Pravo kršćanstvo ne može da se odreče čašćenja Majke Božje, već s Njome mora da se stopi i da se uz Nju razvija, kao što je uz Nju bio vezan život i rad Njezinog Sina Isusa Krista.

G. P. Ferrari

*

Majka i Sin između sebe dijele službu samilosti, i mnogo se žrtvujući čine sigurnim spas čovječanstva i potvrđuju nepovrjedivi testamenat našeg pomirenja.

Arnoldus Carnutensis

*

Svijetlo utjelovljene Riječi sakuplja i usredsređuje svoje zrake u Svojoj bezgrješnoj Roditeljici. Ono je sunce, koje izražava i objavljuje slavu Svoje Ljubavi u Mariji, nebeskome svodu, stvorenom da primi i odrazi beskonačnost Božju.

P. R. Ferrari

*

Bl. Djevica Marija je začela Sina Božjega u miomirisu neiskazane čistoće, i dala Ga je svjetlu sa čudesnim povlastima nepovrjeđenosti i svetosti.

Kard. Gennari

*

Marija je morala biti nepovrijeđena od istočnoga grijeha, jer kao što je prvi čovjek bio stvoren od neokaljene zemlje, tako je bilo nužno da se od neokaljane Djevice rodi savršen čovjek određen da ljudima vrati život vječni, koji su izgubili po Adamu.

Akta mučeništva sv. Andrije

*

Nevinost Marijina! Ona je njome sama očarana. Kad Ju je pirenejska pastirica zapitala: »Gospođo, budi tako dobra, pa nam kaži tko si«, ime koje je prešlo preko Njenih usana, bilo je ime Njezine bitne odlike.

»Ja sam — odgovori — Bezgrješno Začeće«. I time je iskazala svoje najdivnije svojstvo, po kojemu se razlikuje od drugih ljudi.

Anonymus

*

Bog nije samo očuvao dušu Marijinu od istočnoga grijeha, nego Ju je tako obogatio milošću, da je već od prvog početka svojeg života mogla sticati zasluge.

Sv. Alfons Liguorski

*

Eva nam je zbog svoje neposlušnosti donijela smrt. Marija, prozvavši se poniznom službenicom Gospodnjom dade nam život, istinski život svijeta: Isusa Krista, Spasitelja, Otkupitelja, Preporoditelja duša naših.

Majka Marija od Isusa

Spasenje je svijeta ponajprije zavisilo od volje Oca, Sina i Duha Svetoga, zatim od Utjelovljene Riječi, t. j. od čovječje volje Isusove, a na koncu od Marije, čiji je pristanak Bog zatražio, čineći i od Nje ovisnom sudbinu svijeta.

O. R. Maria de la Broise D. I.

*

Ako se čine tolike pripreme za prijem kralja, čija je moć tek prolazna, što se samo nije uradilo u Srcu bl. Djevice za doček Vječnoga Kralja, koji nije samo imao da tamo boravi na prolazu, nego da uzme tijelo satvoreno od iste građe kao Marijino.

Sv. Anzelmo

*

Čim je bl. Djevica začela Riječ Božju, Njojzi je pripalo pravo i vlast u području svih vremenitih darova Duha Svetoga, tako da nitko nije nikada od Boga dobio koju milost ili vrlinu nego preko Njegove Majke. Svaki dar, krepost ili milost Duha Svetoga Ona dijeli kome hoće, kako hoće i u kojoj mjeri hoće.

Sv. Bernardin Sijenski

*

Isus je Krist želio da počne svoja čudesa posredstvom Marijinim. Sa Marijinom je riječju On posvetio sv. Ivana još u utrobi nje-

gove majke sv. Elizabete, i to je Njegovo prvo čudo u carstvu milosti. I također na poniznu Marijinu molitvu na svadbi u Kani Galilejskoj, pretvorio je vodu u vino, i to je Njegovo prvo čudo u carstvu prirode.

B. Grignion du Montfort

*

Bez boli je Majka Božja prvi put rodila i dala svijetu Svojeg prvorođenog Sina, kojeg je omotala u bijedne pelene i položila u jaslice. Drugi put, kod križa trpeći neizmjernu bol sa Svojim Sinom, Ona nije rodila samo jednoga sina, nego je mnogim i bezbrojnim sinovima postala Mati.

Sv. Antonin Firentinski

*

O, kako bi Adam bio samo sretan, da je poslije svojeg grijeha upoznao ljepotu Djevice, koja je imala dati svijetu Otkupitelja. U koju bi ga blaženu ekstazu uronula slika Djevice, što bi se ukazala njegovu duhu, Djevice bjelje od prvog ljiljana, čišće od najkristalnijeg vala, u kojemu je Adam po prvi put ugledao svoje lice, ljepše, neusporedivo ljepše od njegove drugarice Eve, čija ga je nenadana pojava ispunila neiskazanom ljubalju.

Anonymus

*

Sveta je Katarina Sijenska u krepčini kontemplativnog usklika hvalila i molila Majku Božju sa ovim nebeskim riječima: »O, Marijo, Marijo, hrame Presv. Trojstva, o, Marijo, nositeljice vatre! O, Marijo, nadoknaditeljice ljudskih naraštaja! O, Marijo, mirno more! Ti si, Marijo, ona divna stabljika, koja nam je dala mirisan cvijet Jedinorođenoga Sina Božjega, jer je u Te, Marijo, o, zemljo plodonosna, ta Riječ bila posijana.

Sv. Katarina Sijenska

✶

Ponizne i smjerne duše ljube skromnost, i zato se Majka Božja nije pred svijetom ukazala, kada je Njezin Sin bio dočekan u Jerusalemu u slavlju kao sin Davidov — ali nije prezala svijetu se ukazati na Golgoti kao Majka Onoga, koji je bio odsuđen na smrt i umiraše kao zločinac. Anonymus

✶

Marija nije bila taknuta ni sjenom istočnoga grijeha i zato u svojoj duši nikada nije osjećala ni najmanje otpornosti prema Božjim pobudama. Njezina duša bijaše kao svileno jadro, koje trepti na najnježniji ćuh nebeskoga povjetarca.

Anonymus

✶

Svojom čistoćom liči Marija Libanonu, što sjaje bjelinom vječnoga snijega i diše mirisom svojih cedrova. Dah njezine svetosti širi se vasionom i daje oproštenje grješnima, milost kajnima, život mrtvima i slavu pravednicima.

Sv. Antun Padovanski

✶

Gospod je dao čovjeku zapovijed da Ga ljubi svim srcem svojim, i tu je zapovijed Majka Božja savršeno ispunila. Jer ne bi bilo dostojno Gospodina Boga dati zakon, koji ne bi nitko mogao savršeno izvršiti.

Sv. Albert Veliki

✶

Iznenada, kao glas odgovora bl. Djevici Mariji, dođe s neba zvuk, kao da se podigao snažan vjetar, i sa zvukom se vaskolik dom ispuni ognjem. Ali taj oganj nije izgarao nego je svijetlio, rasvjetljivao i razdijelio se u jezike i svi su bili Duhom Svetim ispunjeni.

Sv. Vinko Ferreri

✶

Pošto je naša draga Majka ostavila zemlju, da uzleti na nebo, nastojmo da svoje bližnje sjećamo Njenog ljupkog lika. I zato nije dostatno da je ljubimo nego treba da je i slijedimo. Ona je bila tako čista, budimo

ljiljani. Ona je bila tako ponizna, budimo smjerne ljubice. Ona je bila puna Ljubavi, budimo lijeep malene ružice, natopljene mirisom Ljubavi.

Majka Marija od Isusa

*

Sa zadovoljstvom se pridružujem onome, koji je nazvao Mariju vječitom novošću, cvijetom što bez kraja živi u svojem jutru, suncem bez pomrčine, ljepotom koja sve više očarava što ju se više promatra. Htio bih da se sav pretvorim u oči i u srce, da je gledam bez prekida i da je ljubim kao najdragocjenije blago.

Sv. Ivan Domascenski

*

Takav je bio život Marijin, da može služiti kao pravilo za svačiji život.

Sv. Ambrozije

*

Žena odjevena suncem, bl. Djevica je zrcalo svjetlosti Isusove, prozirnost Njegove vječne nevinosti, sjaj Njegove besmrtne slave, kao što je On bitan i savršen sjaj slave Božije.

Anonymus

*

Kako je Marija od svih bića najsličnija Isusu, znači da između svih pobožnosti, koje

posvećuju dušu i čine je sličnom Našem Gospodinu, je najplodonosnija pobožnost bl. Djevici, Njegovoj sv. Majci. I što je više koja duša posvećena Mariji tim je više posvećena i Isusu.

B. Grignion du Montfort

*

Vjerujmo i bit ćemo blaženi poput Marije. Vjerujmo kao i Ona u Kraljevstvo Kristovo, vjerujmo kao i Ona u obećanja Božja, očekujući sve od Njegove dobrote. Riječ će se u nas utjeloviti i po tom utjelovljenju postat ćemo dionici dostojanstva Matere Božje, prema riječima našega Spasitelja: »Onoga što sluša riječ Božju i provodi je u djelo, toga nazivam bratom, sestrom i majkom.«

Sv. Terezija od Maloga Isusa

*

Koliko je koje srce čisto i prazno sebi, toliko je puno Ljubavi Božje. Presv. Majka bila je tako skromna, ponizna i Sebi prazna, da je sve ljude i sve anđele natkrilila u Ljubavi Božjoj.

Sv. Anzelmo

*

Bog je u svojoj očinskoj nježnosti htio da nas lakše privuče k Sebi, pa nam je dao Mariju za Majku. Zar nije Isus rekao, taj božanski siromašak u najjednostavnijoj opo-

ruci, koju pozna svijet: »Ženo, evo ti sina, sine, evo ti majke!« I kao što bogata zemaljska majka sa očeva stola daje svojem djetetu slatkiše i đakonije, tako i Marija sa stola nebeskoga Oca sipa na nas svu silu milosti. Ona nam svima govori: »Ja prebivam na najvišem nebu, da napunim milostima i blagoslovima Svoje vjerne. Ja stanujem na visinama, da obogatim one, koji Me ljube i napunim njihova spremišta«. (Eccl.)

Rab Jeronim

*

I kleknula je bl. Djevica pred oltarom, sa duhom punijim žara od Serafina i držeći u naručju Maloga Isusa, prikaza Ga kao predragi dar Gospodinu u molitvi: »Primi o, Presv. Oče, ovu žrtvu, i gledaj milostivo na one zbog kojih ti ju prikazujem!«

Sv. Toma od Villanove

*

Kadgod duša čezne za čistijim danom ne zna drugo nego da se obrati Mariji. Onoj, koja je ponajprije shvatila veliku riječ Djevičanstva, još prije nego ju je Krist izgovorio. Onoj koja se zavjetovala prije nego je svijet poznavao tu neprocjenjivu i uzvišenu vrednotu. Onoj, koja je sabrala zasluge prije nego Joj je Sin obećao nagradu.

Kard. Pie

O, blažena Marijo, koja si znala tako čudesno združiti poniznost sa Djevičanstvom! Uistinu je trebalo da Ona, koja je bila određena da začne i porodi Sveca sviju svetaca, bude sveta u tijelu, i zbog toga je primila dar Djevičanstva. Jednako je trebalo, da Ona bude sveta umom i duhom, i zato je dobila milost poniznosti.

Sv. Bernardo

*

Marija je uvijek molila Gospodina, da Je sakrije, osiromaši i ponizi. I Gospodinu se svidjelo da je sakrije gotovo svim ljudima, Njezinimi vlastitim roditeljima, pa i samim anđelima, koji su se često pitali: »Tko je ta?«

B. Grignion du Montfort

*

Nema sumnje, da slaveći Mariju, slavimo i Njenoga Sina i da časteći Njenoga Sina, častimo i Njegovu Majku.

Sv. Bernardo

*

Sva čista, sva neokaljana, sva neporočna, sva bez ijedne ljage, besprijekorna, dostojna svake hvale, nepovrijeđena, blažena, neoskvrnjena, Ona je najveća poslije Presv. Trojstva. Zbog Tebe same, o, Marijo, neokaljana, nadošla je, nadolazi i nadolazit će svaka slava,

svaka čast, svaka svetost apostolima, prorocima, pravednicima, poniznima i u Tebi će se radovati, o, milosti puna, svako stvorenje.

Sv. Efrem

*

Kršćani, znate li zašto tako polagano napredujete u spoznavanju Isusa Krista? Znate li zašto od vas bježi svjetlost Kristova? Vi ne kucate na vrata odakle je svijetu došla svjetlost. Vi tražite Sina bez Majke. Tako Ga ne ćete nikada naći.

Kard Pie

*

Mnoge boli i nevolje priviđaju se čovjeku nerpolaznim. Uistinu nema neprolaznih boli, jer se sve teškoće mogu predati Majci Božjoj. Zar ne znate, da je Ona Majka onih, u koje smo izgubili vjeru, da je Ona nada onih koji očajavaju i da je Ona nada svih onih koji su na ovoj zemlji izgubili svaku nadu?!

Sv. Efrem

*

O, Marijo, Ti si našla milost u Gospodina i zaslužila si da je prospeš po čitavom svijetu! Eva ju je izgubila, Marija ju je našla, i to ne samo za sebe, nego i za nas i zbog nas. Da nismo sagriješili, Bog se ne bi utjelovio u Njenu utrobu. Mi svi dakle, koji smo po grijehu izgubili naklonost Višnjega, po-

đimo puni pouzdanja k prijestolju Majke Božje, koja je prijestolje milosti.

Sv. Augustin

*

Nebo ima mnoge zvijezde, zemlja nema nego jednu. Ali je ta jedna zvijezda dragocjenija od svih drugih. A to je Marija, koja blista Svojim zaslugama; koja nas rasvijetljuje Svojim primjerima. Koji li sjaj imade samo ova zvijezda, koju je stvorilo veliko Sunce: Isus Krist? Tko u svojem životu upravlja pogled ovoj zvijezdi, toga nikad ne će obaviti mrak.

Sv. Bernardo

*

Svakog dana od jednog do drugog kraja zemlje, na najvišim nebesima i u najdubljim ponorima, sve propovijeda i sve slavi divnu Djevicu. Anđeoski zborovi, ljudi svakog staleža i svake dobi i narodnosti, dobri i zli i štaviše demoni su primorani da je priznaju velikom po silnoj očevidnosti istine. Silom ili iz Ljubavi sve je naziva Blaženom.

B. Grignion du Montfort

*

Nijedna bogoljubnost ne može biti uistinu kršćanska, ako isključuje Majku Utjelovljene Riječi. Pobožnost je prema Mariji neophodno potrebna ako hoćemo da u izo-

bilju crpimo iz izvora života. Odvajati u pobožnosti Krista od Njegove Majke, znači dijeliti Njega samoga.

Opat Marmion

*

Svaka majka osjeća veliku ljubav prema onom djetetu, koje joj je više suza izmamilo na oči i spremna je da stane uz bok onoga, koje je slabije i koje se nalazi u većoj opasnosti. Srce je Marijino prema nama tako nježno, da srca sviju majki u jedno združena nisu nego komad leda prema Njenom Srcu.

Sv. župnik od Arsa

*

Ah, neka nas ništa ne rastavlja od Majke Božje, ni radost ni bol. Skrivajmo se uvijek u Njezinu Srcu, da molimo, da plačemo, da trpimo i da klikćemo od radosti u časovima pobjede sv. Crkve i da pjevamo himnu svoje harnosti.

Anonymus

*

Nema plemenitijega i korisnijega načina kako da častimo bl. Djevicu, nego li da se združimo s Kristom u Presv. Euharistiji, nastojeći da slijedimo Njezina sveta raspoloženja, kad Ga je nosila u Srcu ili kada je slušala Njegove riječi života ili kada je prisustvovala žrtvi Križa ili kad Ga je vidjela

svega u sjaju Uskrsnuća. Sveci Božji procijeniše tu uzvišenu pobožnost, i tako nađoše u sinovskoj Ljubavi prema blaženoj i neokaljanoj Djevici jedno od najsigurnijih sredstava za vlastito posvećenje.

G. Giovanni Genocchi

*

Kako svako dobro dolazi posredstvom Majke Božje, možemo slutiti, da smo po Njenoj uspješnoj molitvi i po Njenom moćnom zagovoru, dobili od Krista i Presv. Euharistiju, čudo svih čudesa, jezgru sviju dobročinstava, sigurno ostvarenje sviju obećanja.

P. Chevalier

*

Marija je Majka sviju kršćana i sviju izabranih. Ona je Kraljica neba i zemlje, ljudi i anđelâ, i Ona je po Svojoj Ljubavi i po Svojim vrlinama kadra da jače od sviju svetaca utječe na Srce Svojega Sina, koji je neiscrpivi izvor sviju milosti, i od kojega dobiva sve za što moli.

P. Chevalier

*

Gospa od Presv. Srca može da tješi one, koji su žalosni, jer je trpjela više no ijedno stvorenje gledajući kako trpi Njezin Sin, a ne mogući ublažiti Njegove gorke muke.

Utjehe, koje nam sada donosi, one su kao neka naknada za Njenu Kalvariju.

P. Chevalier

*

Kristovim bi se blaženstvima moglo dodati deveto, koje bi glasilo: »Blaženi oni koji će se povjeriti Mariji! Njihovo je ime upisano u knjigu života.«

Sv. Bonaventura

*

»Majka Božja je deveto blaženstvo.«

*

Sa pravom nazivamo Mariju vratima nebeskim, jer je Ona Majka sviju dobara: Majka milosti i Majka milosrđa. I sama je nestvorena Mudrost došla po Njoj na svijet. I kao što preko Marije silazi na zemlju svako dobro s neba, tako i preko Marije uzlazi u nebo svako dobro sa zemlje.

Sv. Albert Veliki

*

Moć koju Marija imade nad Srcem Isusovim, jest više povlastica nego li pravo, jer se dragovoljno i po žarčini Ljubavi Svoje, a ne po dužnosti, Isus pokorava Svojoj Majci. Ugled, koji Marija imade pred Isusom i Njegovim Božanskim Srcem, nije nego li vlast koja joj je podijeljena iz Ljubavi i koja nipošto ne umanjuje vlast Božju.

P. Chevalier

Toliko je moćno posredovanje Majke Božje da se često puta brže dobiva milost od Isusa ako se molitva upravlja preko bl. Djevice, nego li ako se upravlja ravno Njemu.

Sv. Anzelmo

*

Ne poznajem nego dva sredstva, koja mogu da zaštite srce od dvadeset godina: svetu Pričest i pobožnost prema Majci Božjoj.

René Bazin

*

Svaka milost koja s neba silazi na zemlju, dolazi od Boga Kristu, od Krista Mariji, a od Marije k nama.

Sv. Bernardin Sijenski

*

Isus je počeo i nastavio Svoja čudesa posredstvom Marijinim i posredstvom će ih Njenim nastavljati do svršetka svijeta.

B. Grignion du Montfort

*

Marija se u duhu žrtvuje Sinu i moli za spas čovječanstva, Sin posreduje, a Otac prašta. Sina je ganula Ljubav prema Majci, i jedna je samo volja Kristova i Gospina, i oni, združeni, jednu žrtvu prikazuju Bogu.

Arnoldus Carnutensis

*

Dobra majka, koja bi imala dva sina smrtna si dušmanina i koji bi jedan drugome životu zasjedao, što samo ne bi učinila da ih pomiri? Tako i Marija, Majka Krista i čovjeka, ne može da podnese neprijateljstvo čovječjeg roda protiv Isusa, i gori od majčinske žudnje da ih izmiri.

Sv. Bernardo

*

Marija neprestano prebiva između sjaja Svoje čistoće i tame naših bolova. I ako se ti bolovi približe Mariji, povećavaju sjaj Njezine krune.

Ernest Hello

*

Kada vapimo pomoć Marijinu, naše se ufanje osniva na uvjerenju o Njezinom uzvišenom pozivu Posrednice. Umiljata Božjim očima Svojim dostojanstvom i Svojim zaslugama, Ona je mnogo moćnija od svih drugih svetaca.

Leon XIII.

*

Naše su bezbrojne molitve Majci Božjoj dokaz i odsjev Njezine moći.

Anonymus

*

Ako li je svim ljudima za njihov spas potrebna pobožnost bl. Djevici, kako li je samo potrebna onima koji su pozvani da se usavrše. I ja ne vjerujem, da itko može postići tijesno združenje sa našim Gospodinom i savršenu vjernost Duhu Svetome bez najužeg dodira sa Majkom Božjom.

B. Grignion du Montfort

*

Čovjek se umara u razgovoru o zemaljskim stvarima, ali se razgovor o bl. Djevici čini uvijek novim. Svi su sveci bili prožeti najnježnijom pobožnošću prema Božjoj Majci, i nijedna milost ne silazi s neba a da ne prođe kroz Njezine ruke. Ne ulazi se u kuću a da se prije ne govori s vratarom. Marija je vratarica dvorovâ nebeskih.

Sv. župnik od Arsa

*

Ako se siloviti vjetar napasti u vama podigne, ako oluja prijeti da vas skrši, ako zasjede sjetilâ hoće da vas svladaju, gledajte zvijezdu, zazivajte Mariju.

Sv. Bernardo

*

O, bijedni oni, koji nadutošću svojom zalutaše u pustinji života, i izgubiše vjeru u zagovor i pomoć Majke Božje. O, bijedni i

vrijedni plača, koji ne zazivlju Majku svoju i ne nalaze u Njoj utjehe i okrepe u burama svijeta i bolima svojeg života.

Kard. Capecelatro

*

Svakog dana pozivam Isusa k ubogoj duši mojoj i molim bl. Djevicu, da Mu podigne oltar Svojim neokaljanim Srcem. Primam Krista u moju dušu i dajem Mu svakog dana po Mariji sve to ljepši danak i Njemu se žrtvujem kroz Njezine ruke.

Majka Marija od Isusa

*

Kad želimo dati poklon nekoj odličnoj ličnosti, radije ćemo ga poslati po nekoj uglednoj i omiljeloj osobi, da poklon bude ugodniji. Tako i naše molitve, prikazane Bogu kroz ruke bl. Djevice, imaju veću vrijednost, jer je Ona jedino stvorenje, koje Ga nije nikad uvrijedilo.

Sv. Župnik od Arsa

*

Bog je Otac stvorio silu vodâ, koju je nazvao morjem, i stvorio je isto tako silu milosti, koju je nazvao Marijom. Taj veliki Bog imade najbogatiju riznicu u koju je zaključao sve ono što je imao lijepo, sjajno, izvanredno, dragocjeno, čak Svojeg vlastitog

Sina. I ta neizmjerna riznica nije nikakva druga ljepota nego Majka Božja, koju zovu sveci riznicom Gospodnjom, čijom su se puninom ljudi obogatili.

B. Grignion du Montfort

*

Pobožnost prema Majci Božjoj bila je odvajkada, pa je i danas, za ljudske duše neodoljivi magnet prema Bogu. Magnet — jer ih ništa toliko ne privlači Bogu koliko Madonna. — Ali kult Majke Božje još jednu nosi značajku. On je rasudni biljeg, koji u kršćanstvu nepogrešivo razlikuje drevnu nauku od novotarije, pravovjerje od krivovjerja. Madonna je sigurni i stalni kompas kršćanskoga pravovjerja.

R.

*

KRATKI MOLITVENIK BISTRIČKIH HODOČASNIKA

napisan u duhu župnika Petra Berke

Riječi predgovora

Jubilej Majke Božje Bističke slavimo mi ne samo vanjskim slavljem nego i nutarnjom pobožnošću. U ovome svečanom spisu donosimo niz molitava i popijevaka, kojima su se Božji putnici u drevna vremena utjecali Majci Božjoj Bističkoj, da bi se na vrelima drevne hrvatske religijoznosti i pobožnosti krijepila srca hodočasnika velikoga Marijinoga bističkoga jubileja.

Zagrebački Nadbiskup obratio se na Sv. Stolicu, da bi prigodom krunidbe likova Božanskoga Djeteta i Majke Božje podijelila osobite duhovne milosti, pa je Sveta Apostolska Penitencijarija, oficij za oproste, svojim rješenjem od 8. lipnja 1935. br. 2772. dala: I. Potpuni oprost svim vjernicima, koji se u dane 7., 8. i 9. srpnja pobožno ispovijede i sv. Pričest prime, bističku baziliku pohode i u njoj izvrše molitve na čast Majke Božje i nakanu Sv. Oca; II. podjedno je dala govorniku ili Nadbiskupu Pomoćniku oblast, da na dan krunidbe podijeli,

držeći se propisa, Papinski blagoslov spojen s potpunim oprostom za sve vjernike, koji ispune gore spomenute uvjete i pobožno prime rečeni blagoslov.

Ufanje Majci Bističkoj

Mnoge i premnoge su nevolje tvoje, bistrički hodočasniče. Ta i ti si čovjek, i živiš u dolini suzâ. Ali nek se ne žalosti srce tvoje, već neka puno ufanja iznese svoje bolove pred čudotvorni kip Majke Božje Bističke. Tu, gdje je Majka Božja svakome, koji joj je s pouzdanjem otvorio srce, pomogla, tu će Majka Božja i tvoje molitve uslišati. Njezin Joj je Sin, što počiva u Njenom naručju, bio tako poslušan na zemlji, pa On sluša i sada Svoju Majku u Kraljevstvu Svojemu.

Kojigod te jad tištio, pa makar ti se činio neprolaznim, uzdaj se u tu predobru Majku, o kojoj lijepo i istinito govori sv. Bernard, da se nije nikad čulo, da je ikoga zapustila koji se Njoj utekao.

Majka Božja Bistrička, koja je svoje vjerne spašavala iz životne opasnosti, liječila od tjelesnih i duševnih bolova, i tebe će pomoći, i tebe će uslišati, jer nema ničega što bi Njezin Sin Njojzi mogao uskratiti.

S kakvim srcem treba hodočastiti u Bistricu

Pazi dobro, dragi hodočasniče, da ne ideš na taj sveti put sa zlom i Bogu mrskom na-

kanom. Neka ne bude cilj tvojega puta neko zlo i po tvoju dušu pogibeljno poznanstvo! Neka te ne vodi na put želja da izbjegneš posao ili da se razonodiš! K Majci Božjoj Bistričkoj moraš ići čista srca i čiste misli! Ti moraš ići na veću slavu Božju i Marijinu. A Boga i Njegovu dragu Majku može jedino slaviti duša koja nema na sebi smrtnoga grijeha.

Dakle Tvoja duša mora biti u milosti Božjoj! Pred oltar neokaljane Djevice moraš moliti čistim srcem svojim. Ako svoju dušu nisi umio od grijeha prije nego si na put krenuo, ti se skrušeno pokaj i čvrsto odluči, da ne ćeš više sagriješiti. A kad dođeš u Bistricu pristupi k sv. sakramentima, ispovijedi se i pričesti. Kad to učiniš, Majka će Božja zacijelo uslišati Tvoje molitve.

Ako hoćeš da nekoga za nešto zamoliš, moraš se najprije s njime sastati. Ako hoćeš da se pomoliš Mariji, moraš je najprije naći. A naći ćeš je kod Njenoga Sina, kad se združiš s Njime u sv. pričesti. Kako su Isus i Marija nerazdruživi, ti ćeš tijesno zbližen s Kristom, u milosti i u pričesti naći Majku Božju. I tad ćeš Joj istom moći kazati sve svoje brige i nevolje.

Ako je dijete krivo ono nema hrabrosti, da majku nešto moli. Ono će najprije popraviti svoju pogrešku, da je tako uzmogne zamoliti. Tako i ti, dragi hodočasniče, najprije

umij svoju dušu od smrtnoga grijeha, pa onda, pričestivši se, moli Mariju Bistričku da te usliši u nevoljama tvojim. Moli je sa velikim ufanjem i bit ćeš uslišan. A ako tvoja molitva uza sve tvoje veliko ufanje ne bude od Boga primljena, znači da je tako bolje za tvoju dušu.

Duša je glavna. Duša je najveće blago svijeta. Pa ako nisi uslišan za dobro duše svoje, tješi se onim lijepim i velikim Kristovim riječima: »Što vrijedi čovjeku da cijeli svijet dobije, ako dušu svoju izgubi!«

MOLITVA

kad se kreće na Božji put

O, blažena Djevice i Majko Isusa Krista, Marijo! Ti Majko milosti i Majko milosrđa, Ti jedina nado i obrano nevoljnog grješnika, eto u Tvoje ime i pod Tvojom zaštitom krećem na Božji put, k Tvojem čudotvornom kipu bistričkom.

Majko draga, nemoj me ostaviti, Ti, koja nikoga ne napuštaš, već mi budi pomoć i obrana, milost i utjeha. Ti sve možeš, jer Ti caruješ nad Srcem Svojega Sina, nad Srcem svemoćnog Boga. Pa daj, milostiva Majko, isprosi mi milost, da se vratim bolji i plemenitiji sa ovog svetog puta. Daj, isprosi, da, vrativši se domu svojemu, vratim se potpuno Ljubavi Tvojoj, Tvojoj i Tvojega Sina

Isusa Krista. Pokaži i meni Svoju moć, pokaži i meni Svoje veliko i milosrdno Srce, i ostani uvijek sa mnom dokle god se ne svrši put života mojega. Amen.

Put Božji

Kad si gornju molitvu izmolio, hajde, pođi na put u ime Božje i Marijino. Moli se, pjevaj, hvali i diči Boga kako najljepše znaš. Ako se od duga puta umoriš, ti malo otpočini, te se porazgovori sa svojim suputnicima. Ali pazi, da tvoj razgovor bude u skladu sa tvojim molitvama. Neka se u njemu ne javi ništa čega bi se mogao zastidjeti pred Majkom Božjom. Tvoj put je Božji put, i sve na tom putu mora biti čisto, lijepo i Bogu ugodno. Na taj ćeš se način svidjeti Isusu i Mariji, i dobit ćeš pred čudotvornim kipom ono za što budeš molio.

Kada pak stigneš blizu crkve ili je vidiš iz daljine neka se raduje srce tvoje. Neka cijelo biće tvoje klikće od radosti, kao što se raduje pred kućom svojeg prijatelja, svoje majke i oca svojega.

Budi tada pun milja i blaženstva, hodočasniče bistrički, jer prilaziš mjestu gdje je Majka Božja odabrala hrvatsko prijestolje Svoje, da nam s njega dijeli milosti i tvori izvanredna djela.

MOLITVA

prije nego se uđe u crkvu

Bezbroj puta budi pozdravljena, o premilostiva Marijo Bistrička, u ovom Tvojem svetom prebivalištu, koje si Sebi sa Svojim čudotvornim kipom izabrala, a kojemu je meni milosrdni Bog dopustio da dođem.

Predraga Marijo, Majko Ljubavi, zapali srce moje žarom Ljubavi Božje, da pred Tvoj kip dođem čist i prazan od svake zemaljske misli.

Ah, dušo moja, veseli se i raduj se bez granicâ, jer ćeš sada ugledati dragi kip predobre Majke svoje, Majke Božje Bistričke.

Kad uđeš u crkvu, padni na koljena i pozdravi Mariju anđeoskim pozdravom: »Zdravo Marijo milosti puna...« I moli se sa srcem gorućim poput serafina, sa srcem punim skrušenja i poniznosti.

MOLITVA

kada se uđe u crkvu

O, najmilija i najmilostivija Djevice i Majko Isusova, Majko svake dobrote, i puna milosrđa, eto ja klečim pred svetim stopama Tvojim, i sa svom ljubavlju i poniznošću srca svojega pozdravljam Tebe o moćna Kraljice neba i zemlje! Pozdravljam Te i zahvaljujem Ti što si mi od Boga isprosila da mogu k

Tebi doći, k Tebi i prijestolju Tvojemu, gdje dijeliš silne milosti i sve uslišavaš molitve. Ah, srce moje, prosiplji suze iz svakog dijelka svojega, iz svakog kutića svojega, prosiplji suze veselja i radosti, jer je velika Majka Božja u dobroti Svojoj, velika i puna Ljubavi!

Ona je izmolila od Sina Svojega, da pristupiš prijestolju Njenome, da tako možeš primiti darove Njezine Ljubavi.

Ona je izmolila da možeš doći prijestolju Njenome, da s njegova podnožja zagrabiš veliko blago Božjeg milosrđa, koje tvoje nevoljno i bijedno grješničko srce želi.

O, Majko naša, o zvijezdo naša, o suzo naša i radosti naša! Suzo veselja velikog našega! Budi dobra i meni grješniku (grješnici), Ti, najbolja, Ti najdraža, Ti najmilija, Marijo!

Najljepša od žena, najbolja od majki! Pogledaj na vjeru moju, pogledaj na ufanje moje! Nada je moja silna i velika, ali je još veće milosrđe Tvoje, Djevice i Majko, Kraljice srca mojega, Kraljice sviju srdaca. Kraljuj nada mnom kao i nad čitavim mojim narodom. Kraljuj dobrotom Svojom, kraljuj Ljubavlju Svojom. I sačuvaj, sačuvaj nas, Majko oda zla tjelesnog i duševnog. Čuvaj nas sada i uvijeke. Amen.

Zatim moli i prosi, kako ti srce želi. Možeš dodati litanije, krunicu ili koju drugu molitvu.

MOLITVA

kada duplijer ili kakav drugi dar postavljaš na oltar

Svemoćni, vječni Bože, Oče nebeski! Ti, koji si još u Starom Zavjetu primao žrtve i darove u Svoju slavu i u znak zahvalnosti za dobročinstva Milosrđa Svojega, Ti, koji si čak primio kao žrtvu muku i smrt jedinorođenoga Sina Svojega, samo da spasiš bijedna čovjeka, Ti, primi srce moje i volju moju, koju eto, združujući s Tvojom, pristupam, prožet osjećajem ništavila svojega i Tvoje veličine, k ovom svetom oltaru, pristupam da Ti dadem dar siromaštva svojega. Eto, dajem Ti, moj Bože, što mogu i koliko mogu, ali dajem Ti od sveg srca i iz punine Ljubavi. (Sad položi svoj dar na oltar).

Prikazujem Ti ovaj skromni dar na slavu i hvalu Tvoju i na čast blažene i neoskvrnjene Djevice Marije. Prikazujem Ti ga također u znak zahvalnosti za sva dobročinstva što sam ih od Tebe primio po zagovoru milostive i dobrostive Marije Bistričke. Ja Ti prinosim dar srca svojega, da me tako Majka Tvoja obdari zaštitom i obranom Svojom. Da tako dobra Majka Marija ublaži žalost i sveti gnjev Tvoj za tolike grijehe moje, i da mi isprosi oproštenje grijeha na času smrti. Pri-

kazujem Ti svoj dar na svetome oltaru, gdje Tvoj Sin svaki dan Tebi dariva patnje Svoje i smrt Svoju. Prikazujem Ti ga na tom oltaru, s kojega se molitve tolikih svećenika uzdižu poput miomirisnog tamnjana k prijestolju Tvojemu. Prikazujem Ti ga i združujem ga sa svim darovima, koje Ti anđeli s tog oltara donose, da Ti bude draži i moj mali skromni poklon.

Na koncu Ti poklanjam taj dar zajedno sa srcem svojim, Gospode! Uzmi ga kao poklon Srcu Tvojemu i vatrom Ljubavi Svoje zapali. Nek Ti vječno gori kao i svijeće na oltaru Majke Tvoje, Marije Bistričke!

A, Ti, o, dobra Marijo, Kraljice i Majko moja, uzmi me u Svoju zaštitu. Daj, brini se, da vječno gori srce moje pred prijestoljem Sina Tvojega! Brini se za tijelo i dušu moju. Brini se za sve za što se ja kao slabi čovjek ne mogu brinuti. Štitila me i branila vječno majčinska ruka Tvoja! Prosipala na puteve života mojega cvijeće, a uklanjala trnje. Trnje na putu mojemu pretvarala ruka Tvoja u Ljubavi u cvijeće divno i mirisno. Svjetlila sjajem Svojim umu mojemu i snažila oganj srca mojega, da tako um i srce, združeni u Ljubavi vječno žive za Tebe i za Sina Tvojega. Amen.

MOLITVA

čudotvornoj Djevici Majci Božjoj Bistričkoj na rastanku

O, Djevice Marijo, Ti, milosti puna, koja nikoga ne odbijaš i nikoga od sebe ne goniš, već svakoga, koji k Tebi dolazi srdačno i milostivo primaš, ja Ti od srca zahvaljujem što si i mene bijednog grješnika ljubezno primila, da Ti mogu otvoriti bolno srce svoje, koje krvari od mnogih brigâ i nevoljâ.

Ti, o, milostiva Majko, najbolje znadeš kako sam bijedan i potreban i u kojim se sve opasnostima nalazim. Kad bi me Tvoj Sin htio po Svojoj Pravdi suditi, zacijelo bih bio izgubljen na sve vijeke. Ali spomeni se, o predraga Marijo, da si stvorena da spasavaš grješnike, da si stvorena da se mi siromašni grješnici možemo sakriti od pravednosti Božje u Tvojem blagom i punom Ljubavi majčinskom krilu. Ako mi Ti budeš milosrdna i Bog će mi biti milosrdan. Jer je Srce Božje u Tvojim rukama i Ti ga lako možeš nagnuti, da iz Rane Ljubavi Njegove poteče na mene sve blago milosti nebeske. Ti možeš jednim Svojim dragim pogledom od Isusa više isprositi nego svi sveci i anđeli najtoplijim molitvama.

Stoga se, o Majko Milosrđa, u Tebe uzdam svim srcem svojim, svom dušom svojom. I ufam se da će mi Sin Tvoj po Tebi biti blag, kad jednom sklopim svoje oči za vječnost. Molim Te i Tebi vapim iz najdublje dubine svojeg bijednog, grješnog srca, da me za Ljubav Isusa Svojega i u spomen na Njegovu gorku muku i smrt ne pustiš da propadnem i poginem, o milostiva, o velika, o slatka Marijo Bistrička!

Rastajem se od Tebe, dobra Majčice, rastajem tijelom svojim, ali se moj duh od Tebe ne će nikad rastati. On će uvijek uza Te ostati, da ti služi u Vjeri i u Ljubavi, i da prima od Tebe milosti, potrebne na putu života, a osobito na času smrti. Pred Tvoje blagoslovljene stope, gdje su bezbrojni grješnici našli u Boga milosti, ja polažem tijelo i dušu svoju, sva djela i sve potrebe svoje, svoj život i svoju smrt.

Molim Te, Majko Božja Bistrička, isprosi mi tu milost, da mogu opet k Tebi doći druge godine u zdravlju i u miru srca, da Te hvalim zajedno sa Tvojim dragim putnicima, o mila i moćna Kraljice naša! Molim Te za Ljubav, kojom ljubiš Sina Svojega, da uslišiš sve molitve moje, da Svojom blagom majčinskom brigom ravnaš mislima i djelima mojim da svaki čas života mojega bude na veću slavu Tvoju i Božju, a na spasenje duše moje. Amen.

*MOLITVA**

*...za slavni Orsag** Horvacki*

O Vsamogući, i milostivni Gospodine Bože, vu kojega zmožni ruki stoji vse Orsage, i Kraljestva zderžavati, čuvati, i braniti, molimo Ti se ponizno, da kakti goder mali naš Orsag Horvacki vu pobožnosti svoje proti tebi, i liublenoi Maiki tvoji Mariji stalno od vsake krive vere i čist, i prost tuliko vre let stoi, tak po neizgovorne milošće tvoje po veliko mogućne prošnie Maike Marie, i poseh dob, od vse nesreče, kuge, glada, i voiske milostivno se občuva. Blagoslovi anda naš, ves ov Orsag o Milostivni Bože, zevsum obilnostjum kruha, vina, sada, i vsega iz tvojeh daresliveh ruk skadajućega dobra. Podeli pravičnost, i miloserdnost vsem Poglavarom sveckem, pobožnost, i zkozlivost vsem Pastirom Duhovnem, liubav Keršćansku, mir, i složnost vsem podložnikom, da vsi vu obderžavaniu tvojeh sveteh zapovedih marlivi, stalno, i verno tebi o Bog služiti budu mogli. Posluhni ove prošnie naše, o Milostivni Bože, po vrednosti Muke, i Smerti Kristuša Sinka tvojega, i po prošnie, i najemu naiodičenejše Neba i zemlie Kraljice Marie Bistričke, i vseh tvojeh izabraneh vu Nebu, ki živeš i kraiuješ Bog na vse veke vekov, Amen.

* Originalni tekst iz Berkina molitvenika, str. 73.
** Starinska riječ koja znači zemlju ili domovinu.

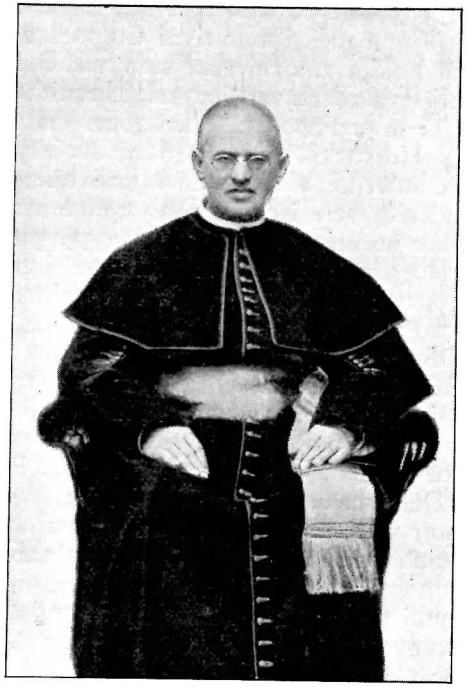

Apostolski Protonotar Msgr. Matija Seigerschmied, čuvar Narodne Svetinje.

KRUNIDBA MAJKE BOŽJE BISTRIČKE

Ideja i značenje

Već je kod drevnih naroda postojao običaj, da svoje kraljeve vjenčaju krunama. Kruna je spoljašnji znamen suverene vlasti kraljeve, a sav čin krunisanja je prisega cijeloga naroda Kralju kao vrhovnom nosiocu državne i narodne vlasti. Iz čina krunisanja izviru prava i dužnosti Kralja prema narodu, ali izviru i prava naroda prema Kralju, koji preuzimlje dužnost voditi skrb o dobru svoga naroda i štititi ga svom svojom kraljevskom moći.

Katolička crkva prenesla je ovo simbolično znamenovanje krune i krunisanja na duhovno područje kršćanske vjere. Već u srednjem vijeku su crkveni slikari prikazivali Boga, Stvoritelja i Gospodara vasione, trokrunom na glavi. Imade desetak i više godina, što je Crkva suverenu oblast Božanskoga Spasitelja Isusa Krista nad ljudskim dušama predočila kršćanskom svijetu ustanovljenjem svetkovine *Krista Kralja*, koju slavimo u posljednju nedjelju mjeseca listopada, a odavna je već ona svoju nauku o vrhovništvu Majke Božje nad inim stvorovima izražavala običajnom riječju ljudskoga suverenstva *Majka Božja je Kraljica nebeska.*

Čovjek je po svojoj prirodi složeno biće od duha i tijela i njegovo življenje teče u ove dvije sfere. Sam Spasitelj je računao s ovim osebinama ljudske prirode, pa je svoje evanđelje predočivao ljudima u slikama i prispodobama, a svoje bogoslužje i sakramente tako je udesio, da bude vidljivi znameni nevidljive duhovne milosti. Sv. Majka Crkva slijedi Kristov primjer i uči Božje svetinje vidljivim predočbama i dijeli Božje blagodati vidljivim obredima.

U crkvi imademo svetih slika i svetih obreda ili sakramentalija (blagoslovina), ali ako mi neke slike nazivljemo svetima, njihova svetost nije a b s o l u t n a to jest radi onoga, što vidimo, nego je o d n o s n a t. j. radi onoga svetoga na što se odnose i što ne vidimo.

Mi i kipu Majke Božje Bistričke nipošto ne iskazujemo absolutno poštovanje, nego samo u koliko nam taj kip prikazuje i dočarava veličanstveno biće Majke Božje i u koliko se Majka Božja njime služi, da preko njega izlijeva bogatstvo svojih milosti. Spoljašnji iskazi ove naše pobožnosti jesu izvanredni, jer su izvanredni i zagovori, pomoći i milosti Majke Božje preko ovoga kipa. Božanski Spasitelj je hodočastio u jerusolimski hram, jer je tamo na osobiti način bila kuća Mariju Bistricu, jer je tamo kuća naše Majke,

Njegova Oca nebeskoga, mi hodočastimo u Kraljice neba i zemlje; Kraljice naših duša i srdaca.

Mi je krunimo zlatnom krunom, da izrečemo vjeru svojih srdaca, kako je ovaj neznatni kip od Boga o d l i k o v a n nad inim slikama Njegove Majke u hrvatskoj zemlji, da bude našem narodu veliko svijetlo duhovnih pobuda, nebeskih viđenja, Božjih čudesa, da našoj narodnoj kršćanskoj religijoznosti daje bogatstvo i ljepotu i zaseban značaj.

Sveti obred i svete molitve, kojima naš Natpastir kruni sv. kip Majke Božje Bistričke, izriče sve ove ideje i izražava sve ove naše osjećaje.

Obred

Biskup u bijelom plaštu i s mitrom na glavi pođe k oltaru sa svećenstvom, koje stupa pred njim. Stavši pred stubama oltara duboko se nakloni križu, uspne se na oltarsko podnožje i odloživši mitru blagosiva na oltar stavljene krune govoreći:

Pod Tvoju se obranu utječemo, sveta Bogorodice! Naših prošnja ne prezri u potrebama našim, nego od sviju pogibli oslobodi nas vazda Djevice slavna i blagoslovljena.

R. Pomoć je naša u imenu Gospodina.
O. Koji stvori nebo i zemlju.
R. Gospodin s vama.
O. I s Duhom tvojim.

Pomolimo se. Svemogući vjekovječni Bože, čijim je preblagim određenjem sve iz ništa stvoreno, Veličanstvo Tvoje ponizno molimo, da se dostojiš blagosloviti i posvetiti ove krune, izrađene za ures svetoga lika jedinorođenoga Sina tvojega, Gospodina našega Isusa Krista i Njegove Majke preblažene Djevice Marije. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

Zatim biskup sjedne i metne tamjan u kadionicu blagosivajući ga kao obično. Potom ustane, poškropi krune blagoslovljenom vodom i okadi ih.

Nato uzme mitru, siđe i klečeći pred oltarom započne pjevati antifonu Kraljice neba, koju pjevači nastave.

Dok se to pjeva, biskup ustane i s mitrom na glavi uspne se stubama. Pred kipom Majke Božje odloži opet mitru i, uzevši ponajprije krunu Djeteta Isusa, stavi je na glavu lika Njegova govoreći:

Kako naše ruke krune Tebe na zemlji, tako se i Ti dostoj nas okruniti slavom i čašću na nebesima!

Uzevši zatim drugu krunu stavi je na glavu lika Majke Božje govoreći:

Kako naše ruke krune Tebe na zemlji, tako se Isus Krist, Sin Tvoj dostojao nas okruniti slavom i čašću na nebesima!

Kad se to svrši, biskup s mitrom na glavi siđe pred žrtvenik i odloživši mitru stavi tamjan u kadionicu te stojeć okadi sveti lik triplici ductu. Potom zapjeva:

R. Zlatna je kruna nad glavom Njezinom.

O. Znamen svetosti, dična slava i savršeno djelo.

R. Okrunio si Je Gospodine.

O. I postavio si Je nad djelima ruku svojih.

Pomolimo se. Milosrdni Oče, Ti si htio, da uz očuvano djevičanstvo Majke Marije jedinorođeni Sin Tvoj, Gospodin naš Isus Krist, primi od Nje tijelo za spasenje roda ljudskoga. Podaj na molbe te presvete Djevice svima, koji budu pred ovim likom častili Nju, Kraljicu Milosrđa i premilostivu Gospođu našu, da se izbave od sadanjih pogibli, postignu pred licem Božanskog Veličanstva Tvojega oproštenje sviju prestupaka i propusta i zavrijede zadobiti milost u sadanjem životu, a u budućem uzmognu s odabranicima Tvojim uživati vječno spasenje. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

Tad zapjeva himan »Tebe Boga hvalimo«.

R. Gospodin s vama.

O. I s Duhom tvojim.

Pomolimo se. Bože, čijemu milosrđu nema mjere i čija dobrota je beskrajno blago, premilostivomu Veličanstvu tvomu zahvaljujemo na udijeljenim darovima i molimo vazda tvoju blagost: ne ostavi onih, kojima na njihove molbe daješ, što prose, već ih pripravi na buduću nagradu. Po Kristu Gospodinu našem.

O. Amen.

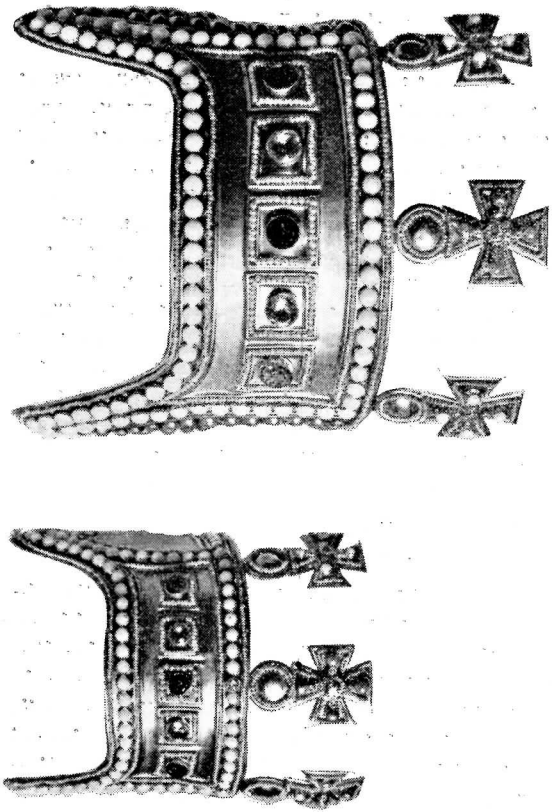

Nova krunâ Majke Božje Bistričke i Maloga Isusa u hrvatskom stilu X. stoljeća.

Jubilejske krune

Glavni jubilejski dar Majci Božjoj Bistričkoj jesu krune za lik Majke Božje i Božanskoga Djeteta. Oba sveta lika bila su i do sada urešena krunama, ali te obje krune bile su izraz privatne pobožnosti nepoznatoga dobročinitelja, a ove jubilejske krune izraz su pobožnosti i vjere cijeloga naroda, a svečani čin krunidbe je službeni obred Crkvene vlasti.

Mons. Seigerschmied je naručio obje jubilejske krune i predao č. sestri Anđelini Široki, profesoru na preparandiji milosrdnica u Zagrebu, da izradi nacrt za njih prema uzoru hrvatske kraljevske krune iz X. stoljeća, kako je sačuvana u splitskoj krstionici. Oblik jedne i druge krune nosi značajne linije kacige, koja zaštićuje čelo i slijepočice. Čeono polje je bogato ukrašeno s velikim rubinima, smaragdima i ametistima, a završuje nad čelom s tri križića, koja blistaju briljantima i biserima. Ovi briljanti su bogati darovi dra Vlatka Mačeka iz baštine blagopokojne njegove majke, gđe Paule Erber, supruge zagrebačkog načelnika, gđe Antonije Deželić, gđice Helene Vahtler. Biseri su darovi raznih dobročinitelja, od kojih je gđica Verica Cvetko darovala 35 zrnaca. Rubovima krunâ teku opali i nizovi sićenoga biserja.

Za plemeniti materijal krune darovao je Nadbiskup Bauer zlatni lanac iz ostavine hrvatskoga pjesnika kanonika i opata dra Iilijaševića; Teodor Kaufman, potpredsjednik zagrebačke općine, zlatni sat svoga pokojnoga oca, zagrebačkoga svratištara, te ini mnogobrojni poštovatelji Majke Božje darovali su zlatnoga prstenja i lančića, medaljona i privjesaka. 14-karatna kovina morala je biti prelivena a 18 karatno zlato za jubilejske krune.

Trošak za umjetno-obrtničku izradbu jubilejskih kruna u iznosu od 22.000 dinara votirala je zaslugom načelnika Rudolfa Erbera općina slob. i kr. glavnoga grada Zagreba.

Krune je izradio domaći obrtnik V. Mesić.

Jubilejski kalež

Inicijativom skromne gospodice, koja ne želi, da joj se ime pomene, zagrebački hodočasnici već su se g. 1932. zagovorili prikazati bazilici Majke Božje Bistričke zavjetni kalež, kojim bi se svake godine služila svečana misa grada Zagreba u Mariji Bistrici. Ove jubilejske godine bit će izvršen zagovor. Nacrt za zavjetni kalež je izradila č. sestra Anđelina. Sav je srebren i u vatri pozlaćen. Izveden je po starim crkvenim motivima i dekoriran simbolima Sv. Euharistije i draguljima. Na čaši kaleža izrađena je slika Majke Božje Bistričke i dvije druge slike: Majke Božje u Kamenim vratima i Majke Božje Remetske, koje Zagrepčani nada sve štuju.

Zavjetni kalež zagrebački je izrađen prinosima mnogobrojnih darovatelja, u većini svotom onih, koji su kupom dinarskih bonova omogućili ostvarenje lijepoga zagovora. Poznati zagrebački draguljar J. Matko darovao je dva bisera, a Gljivarec jedan biser, koji će služiti za ures i asteriske među relijefima na kaležnoj čaši.

Sv. čislo, jubilejski dar Velikog kruničarskog bratstva

Sliku ovoga zlatnoga čišla, rad odlične zagrebačke draguljarske tvrtke Vasić, donosimo u svom jubilejskom spisu. U svečanoj procesiji pobožni kruničari nosit će svoj dar Majci Božjoj Bistričkoj, da urese njome sv. kip Njezin.

SESTRE MILOSRDNICE I SVETIŠTE MAJKE BOŽJE BISTRIČKE

Družba sestara milosrdnica, koju je osnovao sveti Vinko Paulski u prvoj polovini XVII. vijeka u Parizu, pravo je remekdjelo Kristove caritas. Sveti Vinko kida tradiciju ženskih redova, kojima je dotada bitno pripadala stroga klauzura, pa sam kaže svojim kćerima, da im za klauzuru imadu da služe bolničke sobe i stanovi siromaha, a to sve zato da mogu poći svukuda, gdje ima ljudske bijede. Brzo se širila nova družba u sve krajeve, kad najedanput teške političke prilike u Evropi prekidoše širenje ove divne ustanove. No kao što vjetar u prirodi često puta ponese sjeme daleko od stabla i ono proklija i uzraste, a da više nitko ne može ustanoviti veze među njima, tako je i milost Božja prenijela ideju Kristove caritas neopaženo. Malo su zatim nikle u zemljama, kojima nije bilo moguće direktno dobiti mladicu sa stabla Vinkova, samostalne družbe sestara milosrdnica, koje i ako nijesu u organičkoj vezi sa svojom maticom, a ono su svakako nikle i uzrasle pod suncem iste velike i svete Kristove i Vinkove caritas. Od jednog ovako uzraslog stabla presađena je mladica i u naš bijeli Zagreb 5. rujna 1845. godine,

gdje je ona pod očinskom upravom svoga osnivača velikog kardinala i nadbiskupa Haulika već 22. listopada 1856. postala samostalna i razvijala se na domaćem tlu u duhu i prema tradicijama svoga hrvatskog naroda i postala specijalno naša hrvatska redovnička kongregacija.

U družbi sestara milosrdnica svugdje se veoma štuje prva i najveća milosrdnica, blažena Djevica Marija, koja je služila presvetom čovječanstvu Kristovu i postala pralik i uzor svih onih koji tvore djela tjelesnoga milosrđa radi ljubavi Kristove. A i presveta je Djevica počastila družbu izabravši jednu njezinu članicu blaženu Katarinu Labouré da po njoj daruje čovječanstvu čudotvornu medaljicu.

Zato su i poglavari hrvatskih milosrdnica 1872. radosno primili poziv od župnika i opata Mirka Tumpića da dođu u Mariju Bistricu te osnuju školu za djevojčice. Oni su taj poziv smatrali osobitim znakom ljubavi presvete Djevice. Radovala se cijela za onda malobrojna družba sestara milosrdnicâ, što će smjeti njezini članovi da žive i rade u blizini dragoga svetišta naše Majke Božje Bistričke i pod Njezinom osobitom zaštitom.

Nova je filijala u Mariji Bistrici otvorena 3. siječnja 1873. Toga dana kleče prve tri sestre prvi put u crkvi mile naše Čudotvorke i pozdravljaju je sa suzama od ganuća kao

svoju majku i gospođu ne samo u svoje ime nego kao zastupnice svoje družbe. One će otsada biti trajni poklonici nebeske Majke, brižne Marte njezina svetišta, bit će tumačima osjećaja i molitava cijele družbe, bit će, a da ni same ne znaju, uzrok mnogih zvanja u redovnički stalež.

Uz školske dužnosti preuzeše sestre odmah svu brigu oko svetišta. Svako jutro hrle u crkvu da u prvu zoru pozdrave nebesku Majčicu, da vide gori li vječno svijetlo pred Njezinim Sinom, da nađu ondje svoja srca, što su ih kroz noć ostavile kod presvete Djevice, da joj u ljubavi kucaju. Misno ruho na svećeniku Božjem sja od ukrasa i čistoće, sestre su ga s ljubavlju i ukusom uredile. Sve ovo čine sestre svakoj crkvi, za koju se brinu, ali bistričkoj crkvi nekim osobitim svetim ponosom. Središte je njihove ljubavi nebeska Majka, ona presveta Djevica, koja je odabrala ovaj hram i ovaj kip da po njemu tvori hrvatskome narodu izvanredna dobročinstva, pa i čudesa.

Kad se poradi dužnosti moraju da udalje od svetišta, ne zaboravljaju na nj, nego govore povjerenoj dječici svakom zgodom o nebeskoj Majci. Marne ruke sestara brinu se za odjeću kojom se sve do naših dana odijevao čudotvorni kip. Koliko li je bilo svetih časova najintimnijega razgovora s Presvetom dok su u raznim zgodama mijenjale odijelo,

a kasnije i svaku večer kad su skidale dragocjenu krunu da je pohrane u riznici preko noći, da se ne bi našla zločinačka ruka koja bi posegla za njom.Nekoliko je haljinâ presvete Djevice bogato i umjetnim vezom iskićeno od njezinih počasnih poklonica, bijelih sestara milosrdnica. Kod kuće uzgajaju cvijeće da njime urese stan i prijestolje svoje Majke.

Jednog je dana blažena Djevica divno nagradila svoje vjerne službenice svrativši se po svom čudotvornom kipu u njihov skromni i siromašni stan. Bilo je to 1880. kad je u noći iza Velike Gospe nastao požar u crkvi. Vatra je započela kod oltara svete Ane, i prije nego se svijet skupio, plamen je zahvatio tri oltara i kao ognjeno more širio se crkvom. Svačije srce stavljalo je samo jedno pitanje: »A šta je sa čudotvornim kipom?« U moru plamena ostao je pošteđen jedino veliki oltar sa dragim likom. Kad je u crkvi požar ugašen, sklonu ljudi za veću sigurnost čudotvorni kip u stan sestara milosrdnica. Nije nam ništa točnije sačuvano o boravku ove naše mile svetinje u kući milosrdnice, no možemo sigurno držati da su joj one tih dana osobitom ljubavlju služile i da su gotovo zaboravljale na strašnu nesreću od same sreće što u njihovoj sredini boravi časni kip. Treći dan iza požara prenesen je kip opet uz veliko slavlje u crkvu. I u obnovljenoj crkvi vršile

su sestre svoju časnu službu i vrše je do današnjega dana.

Osobitu misiju vrše sestre u vrijeme velikih hodočašća. Tada vitki toranj Marijine crkve kao da se izdiže da što prije obraduje pobožne hodočasnike, koji se sa svih strana skupljaju oko prijestolja svete milosti Marijine. Tu ih dočekuje Srce lijepe ljubavi, tu ih dočekuje župnik, službenik svetišta, i uvodi odjeven u bijelu roketu u dom milosti, tu ih dočekuje otvoreno srce bijelih milosrdnica, koje su i same nikle iz toga naroda i koje ga zato dobro razumiju. Dolazi mnoštvo u slikovitim narodnim nošnjama i prostire se pred milosnim kipom poput cvjetnoga saga na kojem je svaki cvijetak jedno živo srce, jedna duboko osjećajna meka narodna duša. Prolaze satovi, a mnoštvo zbijeno u crkvi i ne osjeća da vrijeme prolazi, da je zrak u crkvi gust i težak, da se jedva diše. Istom kad prođe sveta misa i kad su se svi od srca namolili i naplakali, mnoštvo osjeti da se valja malo i odmoriti i okrijepiti. I sada se tek dosjeća pobožna žena iz naroda kako je u Marijinu svetištu vidjela osim svećenika, Božjih namjesnika, još neke posebne žene, koje su za svete mise bile na koru i molile osobitim žarom, a pale su joj u oči svojom osobitom nošnjom. Te su iste pobožne žene izlazile iz sakristije, pregledavale više puta oltar i cvijeće. Prolaze među narodom kao da

nijesu s ovoga svijeta, a ipak iz njih struji nešto narodu blizu i svoje. Srodnost je to koja veže pripadnike istoga naroda. Mnoga žena nije još nikada vidjela ovakova bića, ali ona osjeća da su ona Božja i da su blizu Majci svake ljubavi, i zato pita svoje druge upirući prstom u milosrdnicu: »Ko je to?« Konačno doznaje da su to »opatice«, koje se mnogo Bogu mole, koje poučavaju djecu i njeguju bolesnike. Tako sa hodočašća odnose naše vrijedne majke i domaćice svojim kućama uz blagoslov i milosti Marijine i pojam o katoličkim redovima, specijalno o hrvatvatskim milosrdnicama. No ne samo majke, često su i njihove malene djevojčice osjetile u duši neku blizinu prema sestrama, a u djetinju je dušu palo prvo sjeme svetoga zvanja.

Hrvatske sestre milosrdnice, kao kćerke svoga naroda, uvijek su čuvale nježnu i duboku pobožnost prema Mariji Bističkoj. Učiteljice zagrebačkih samostanskih škola u osobitim zgodama vode svoje učenice miloj nebeskoj Majci, da osjete, što znači Njezina ljubav i hram Njezine osobite darežljivosti. Utisak je uvijek svečan i dubok, i on je upravo zalog da će te učenice, i kada samostalno stupe u život, ostati vjerne Bističkoj Čudotvorki. A nije li pobožnost presvetoj Djevici siguran zalog konačnog spasenja?

Sestre i same vrlo rado polaze u Bistricu, svake godine pridružuju se zagrebačkom ho-

dočašću. I tako se bez kraja ponavljaju ovi pohodi i sve čvršća postaje veza zagrebačkih milosrdnica sa našim narodnim svetištem u Bistrici. I dok u njemu one borave, bit će one trajni poklonici presvete Djevice, bit će brižne Marte njezina svetišta, bit će zastupnice svih hrvatskih sestara milosrdnica u štovanju naše mile Čudotvorke, bit će tihi, ali ustrajni molitelji za sreću i blagoslov svoga dragog naroda.

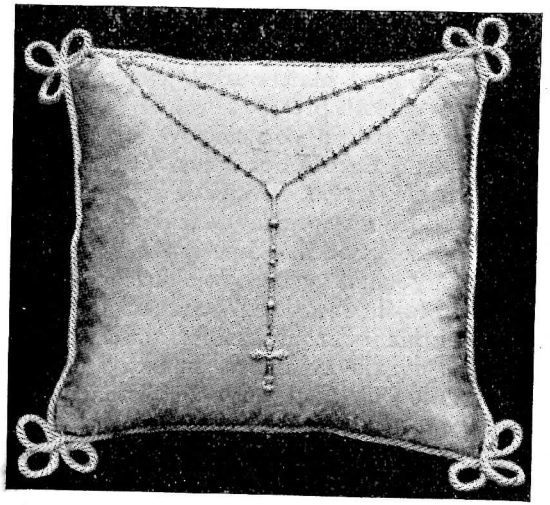

Zlatna krunica Velikog kruničarskog bratstva dar Majci Božjoj Bističkoj.

DREVNE BISTRIČKE POPIJEVKE

Ivšićeva popevka o otkrivenju čudnovitoga kipa bl. Device Marije Bistričke

Iz »Knjige bistričkih čudesa«

(Cantio de inuentione Miraculosae Statuae Beatissimae Virginis Mariae in Bisztricza.)

Poslušajte verno čuda prevelika
Od onoga kipa Device Marije.

Ar se njemu lepo v negdašnjem vremenu
Onde preštimanje od vnogeh davaše,

Ali ga po strahu strašne turske sile
V zemlju pokopaše pod starem korušem.

Kada beše skriven več četerdeset let
Nit človek nijeden za njega neznaše.

Ali Bog z Marijum, kipa v zemli skrita
Prez vredna poštenja ne hotel imeti.

Zato jeden večer duhovnu pastiru
Svetlost se pokaza s kipa van po cirkve.

Koteri plebanuš, taki v jutro rano
Včini ga iskati, zamlje van skopati.

I kad ga van zneše, taki se počeše
Čuda tu činiti z vnogemi grešniki.

Ali po lenosti, čez malo vremena
Ljudstvo se ostavi, k kipu sim hoditi.

Neg ga simo tamo po cirkve metaše,
Za ništar deržaše, špot ž njega činaše.

Ali Bog z Marijum, s kipa toga špota
Ne hotel imeti niti ga terpeti.

Onda ga vučini i v zid položiti
Po onoga mesta duhovnom pastiru.

Kade be zazidan blizu trideset let
I onda se š njega vsi spozabiše.

Ali Bog z Marijum kipa v zid skrivena
Prez vredna poštenja nehteše imati.

Nek sama Marija z neba dojde v cirkvu
Prilike iskati, za kip povedati.

Kotere na putu pred dvemi nazoči
Pri nekojem germu le k mestu nestade.

Zatem duh presveti tak serca nadehnu
Nekem redovnikom, da ga s tmice sneše.

I kad ga van sneše, taki se počeše
Čuda prevelika zopet činiti.

To nam sedem sužnjev pravo svedočiše,
Kojem se Marija v noči be skazala.

Koji oproščeni iz Kaniže beše,
Simo vsi dojdoše, Mariju hvališe.

Za njimi početek beše jedno dete,
Koje vse skerčeno, tu be ozdravljeno.

Kada po orsagu ljudstvo to začuše,
Taki sim derčaše i čuda gledaše.

O kerščeni ljudi, kada premislete
Milošču velike Device Marije.

Koju ovde čini z vnogimi grešniki,
Ki se simo vtiču k svetomu nje kipu.

Ovde anda pri njem mi do naše smerti
Mariju hvalemo, Jezuša dičemo.

Hvala budi Bogu ocu, sinu, duhu
I skupa z Marijum na vse veke amen.

Berkina popevka o bistričkim čudesima

Iz »Knjige bistričkih čudesa«

(Cantio ex miraculis composita)

Hvalu dajmo mi Marije,
Majke naše milostivne
Za velike nje milošče
Koje čini po vsem svete.

I onde takaj v Bistrice,
Pri tom svojem čudnem kipe,
Kamo vnoge zagovorne
Čuti čete vuslišane.

Koji behu gluhi, slepi,
Nemi, hromi i šantavi,
K tomu kipu zagovorni,
Od Marije su zvračeni.

Vnogi glavne, zubne boli,
Zimlic i nuternje grizi,
K tomu kipu zagovorni
Jesu se oslobodili.

Neki su bili skerčeni
I na telu otečeni,
K tomu kipu zagovorni
Potlam jesu ozdraveli.

Neki behu i gubavi,
Na životu vsi nevoljni
K tomu kipu zagovorni
Potlam jesu ozdraveli.

Koje vnogo let trapiše,
Veliki beteg mučiše,
K tomu kipu zagovorni
Jesu se oslobodili.

Ke su vragi podlegali,
I coperniki mamili,
K tomu kipu zagovorni
Jesu se oslobodili.

Koje su vragi strašili,
Vnogo časa skušavali,
K tomu kipu zagovorni
Jesu se oslobodili.

Ki su se z vragmi borili
Suproti njim harcuvali,
K tomu kipu zagovorni
Jesu se oslobodili.

Nekim vragi jesu bili
Sramom jezike zvezali,
Da bi grehe zatajali
Onak vsigdar zamučali.

Med takvemi jeden beše
Pedeset let ki tajiše,
Kak se simo zagovoril
On je ovde progovoril.

Žena jedna beh skerčena
Ruke, noge vse sključena,
Kak je simo dar poslala
Taki zdrava je postala.

Zatem takaj jeden beše,
Koji nigdar ne govoril,
Kak se simo zagovoril
On je ovde progovoril.

Žena jedna, s kom je hital
Vrag peklenski let četrdeset,
Kak se simo zagovori
Tak se vraga oslobodi.

Ta su čuda popisana
I ostala vnoga druga,
Ka su ovde sami ljudi
Pri toj cirkve valuvali.

Hvala budi ocu Bogu,
Sinu, Duhu svetomu,
Hvala budi i Mariji,
Majke milostivne

Amen.

Berkina popevka o Mariji Bistričkoj

Iz »Knjige bistričkih čudesa«

(Cantio noua de B. V. M. Ad notam superiorum adhortatoria ad deuotionem Marianam hujus miraculosae statuae Bisztricensis.)

Sim šetujte o grešniki
I takajše betežniki
K tomu kipu milostivnu
Prečiste Deve Marije.

Koji simo zagovorni
Taki behu vuslišani,
Ar se ovde spovedaše,
Grehe svoje valuvaše.

Ki su bili obnoreli
Iz pameti svoje zišli
K tomu kipu zagovorni
Po Marije su zvračeni.

Nekoji su med kužnemi
Stali i hodili ljudmi,
K tomu kipu zagovorni
Potlam jesu ozdraveli.

Koji behu sužnji turski,
Nekoliko let vuzniki,
K tomu kipu zagovorni
Zdravi domov jesu došli.

Jednomu se z vratom glava
Nazad beše obernula,
Kad ga simo zagovore
Obadvoje nazad dojde.

Okradjeni ki su bili,
Vnogo svoga pogubili,
K tomu kipu zagovorni
Nazad svoja su dobili.

Ki su teški otok krvni
Vnogo časa preterpeli,
K tomu kipu zagovorni
Jesu se oslobodili.

Vnogem marha pogibaše
Nekem takaj stekla beše,
Simo kako zagovorna
Potlam zdrava je postala.

Ke su kače bile vjele,
Život, noge vse otekle,
K tomu kipu zagovorni
Potlam jesu ozdraveli.

Vu jednoga vlaška sina
Be na paši kača vlezla,
S koga simo zagovorna
Pred dvemi je z oči zešla.

Po šumi je bludil jeden,
V noči, vu dne, celi tjeden,
Sim se onda zagovori
Domov pravi put pogodi.

Jeden beše vu Krajine
Vraga kupil vu potkove,
Kojega let trideseti
Ne se mogel mentuvati.

Kak se simo zagovori
On se k mestu oslobodi,
Ar se onda reši takve
Vražje mame i potkove.

Ki su bili vutonuli
I mertvi su se videli,
K tomu kipu zagovorni
Po Marije su vžili.

V save dete vutonuše,
A to v jutro rano beše
Najti njega ne mogoše
Do večera v nutra beše.

Onda dete sneto mertvo
Zagovori mati simo
Nu o čudo preveliko,
Mrtvo dete posta živo.

Trideset let star okolu
Vu nedelju večer vtonu
Preko Save v Odru potok
Vu kom be do večera v tork

Vide mu se v nutre vode,
Da je v lepe hiže, svete,
Takve reči čuje v nutre
Od Marije govorjene:

Zagovori sinko tebe
K momu kipu na Bistrice
Oslobodjen hočeš biti
Zdrav i vesel domov priti.

Simo sebe preporuči
Iz glubine glubine vode skoč
Kade njega van izneše
Domov živa otpeljaše.

Skupa nemo, slepo, gluho
Tri be leta dete jedno,
Pregovori gledi čuje
Pri oltaru ovde cirkve.

Jen mladenec stekel beše
Vu nevolju došel beše
Kak se simo zagovoril
On se steke oslobodil.

Sim šetujte gluhi, slepi,
Nemi, hromi i šantavi,
Simo trudni i žalosni,
Simo sužni i putniki.

Simo hote krščeniki,
Ki ste z grehi obteršeni,
Sim gospoda i petljari,
Simo vbogi i bogati.

Žene, muži, stari, mladi,
Simo devojke, mladenci,
Simo vdovci i vdovice,
Sim junaki i težaki.

Simo hote i dijaki,
Simo vsakojački meštri,
K tomu kipu milostivnu
Prečiste Deve Marije.

Ovo pri njem sad Marija
Ovo majka milostivna
Ovo zdravje, ovo vračtvo
Dušam našem ino telu.

Ovo kinči vsi nebeski
Ovo dari vsi božanski
Ovo neba je kraljica
Ovo naša zavetnica.

Ovo naša pomočnica,
Pred Bogom zagovornica,
Ovo radost i veselje
Je milostivna Marija.

Zato tebe o Marija
Ponizno sada prosimo,
Ki smo došli Tebe hvalit
Kipa dičit poštuvat.

Kuge, glada, vojske, vraga
Ti nas brani o Marija,
Daj nam po tvoje milosti
V nebeske zajti radosti.

Da bi Tebe mi nemali
V pekel bi mi vsi prepali
Otkud ne bi več izešli
Na sve veke vekovečne.

Anda verzi o Marija
Na nas drage oči tvoje,
Ki se tebe sad molimo
Pri tom kipu odičenom.

Suze, prošnje,, molbe naše
Ti vusliši, o Marija
Ter se danas ino svegdar
Sinku tvomu moli za nas.

Da nam se vezda smiluje
I grehe nam vsem oprosti,
A po smerti pako našoj
Z dikum nebeskum daruje.

Sada mi vsi kerščeniki
Marije hvalu spevajmo
Ova, koje vsi rečemo
Dika ti budi na veke

Amen.

Stara pučka popevka

O Mario Bogo, Rodica, Roža skrovnosti, kasi ovomu svetu precvela, puna milosti. — Podeli nam tvu milošću o prelubliena Maika Bistrička, Maria Bistrička.

O Maria zlata Koruna Božje milosti, i Posuda Svetoga Duha, puna Kreposti. — Podeli nam etc.

O Maria, Dika velika Jeruzalemska po ke liudem jesu odperta vrata nebeska. — Podeli nam etc.

O Maria, koja si Ruku tursku zvezala, kada Neba, i zemlie Gospa jesi postala. — Podeli nam etc.

O Maria tebe težaki na poliu poju, i junaki dobri vu boju, na pomoć zovu. — Podeli nam etc.

O Maria, občuvai nas ti od huda zraka, nagle smerti glada, i voiske jalna človeka. — Podeli nam etc.

OMaria, tebi se mole vsi Redovniki, i ki k tvomu Kipu šetuju iz seh stran putniki. — Podeli nam etc.

O Maria vsega Keršćanstva, ti si obramba, i Orsagu ti Horvatskomu Mati ufania. — Podeli nam etc,

O Maria, tebe Keršćanski Kralji poštuju, vbogi hudi, zmožna Gospoda milost prosiju. — Podeli nam etc.

O Maria, vusliš našu anda ti prošniu, ki se v tvoju vsigdar ufamo, Maika milošću. — Podeli nam etc.

O Maria budi ti, dika, hvala, poštenie, za vse tvoje ko nam zkazuješ, dobro činenie. — Podeli nam etc.

Mihaljeva popevka
prije nego se od kuće na put pojde

Perva za Put ovi na Bistricu iti,
Odluka istinska, ova mora biti:

Da nebude himbena zbog kakvog Poznanstva,
Ili skim ljubeznog tražiti Pajdaštva.

Nego ona Volja, i Želja jedina,
Pohoditi Gospu, i Njezina Sina:

Koga ona derži u svom naručaju;
Po tvom pobožnom nastoj Običaju,

Da te sveti uzrok putovati gane,
I nova ti Milost kod Nje Kipa svane.

Ne pako ko uzput, da činećˇ Poslove,
I samose navratiš kod Statue ove.

Zato ono samo mora bit Mišljenje,
Pohoditi Majku, zadobit Prošćenje.

DANAŠNJE BISTRIČKE POPIJEVKE

Himan Majci Božjoj Bistričkoj

Spjevao: J. Korner. **Uglazbila: S. M. Tarzicija.**

Mješoviti zbor.

Maestoso.

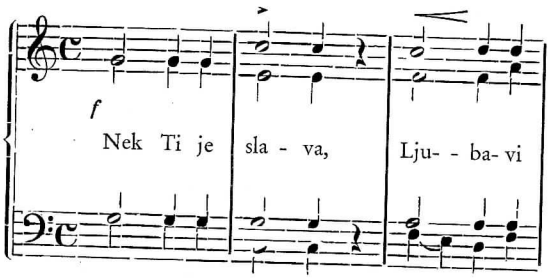

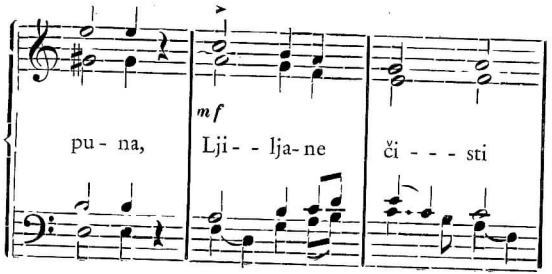

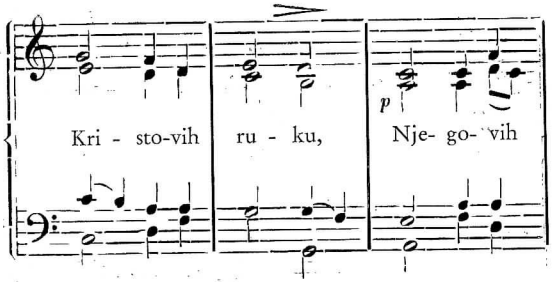

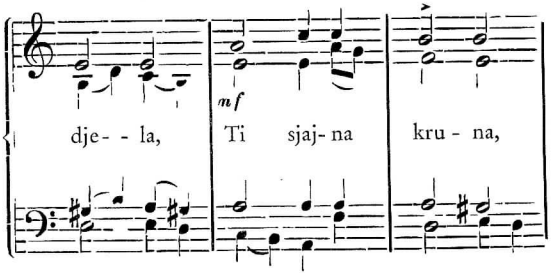

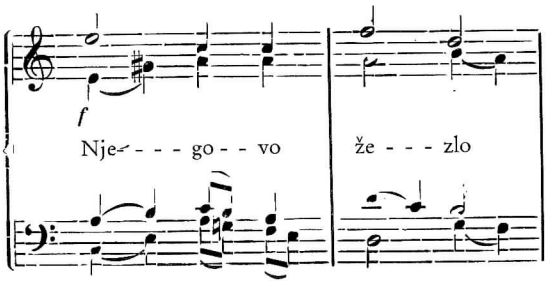

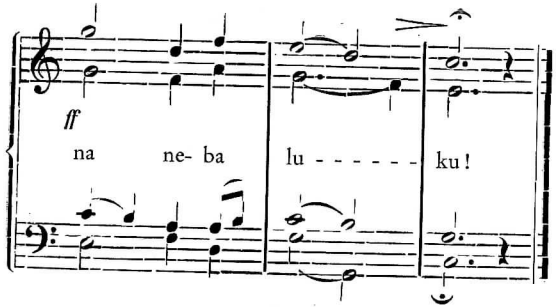

Nek Ti je slava, Marijo draga,
Oštrica Ti si blistava mača,
Pred kojim gore nestaju ljagâ
I plinu tame bola i plača.

Nek Ti je slava, Marijo sveta,
Kraljice moćna kršćana sviju,
Kraljice sjajnih nebeskih četa,
Jer ruke Tvoje milosti liju.

Kraljica Ti si sviju Hrvata,
Prijestolje Tvoje Bistrica smjerna.
Žezlo je Tvoje od vječnog zlata,
I Ti si Svojem kraljevstvu vjerna.

Kraljiee moćna, Raskoši Sjaja,
Skromni su Tvoji kraljevski dvori.
U njima zvoni pjesma bez kraja
I srce cijelog naroda gori!

Kraljice Svete Krunice

Spjevao: Dr. Velimir Deželić st.

Uglazbio: Jordan Viculin O. P.

Umjereno.

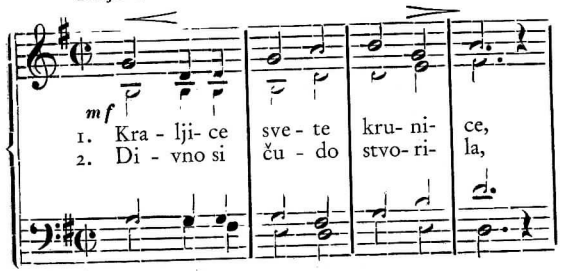

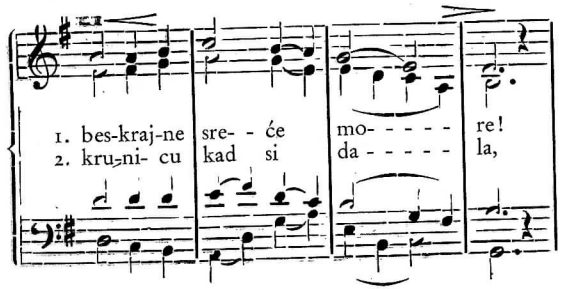

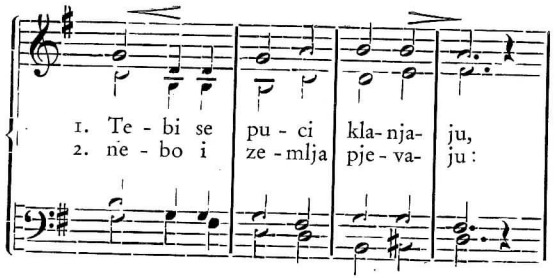

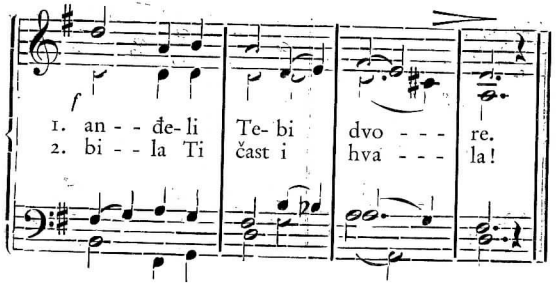

Pripjev:

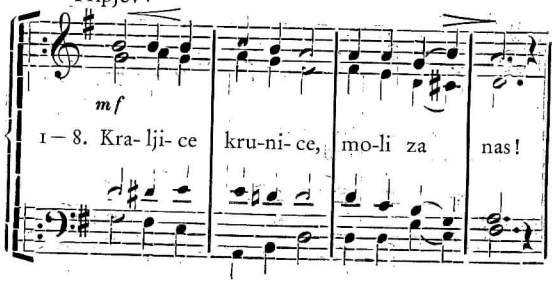

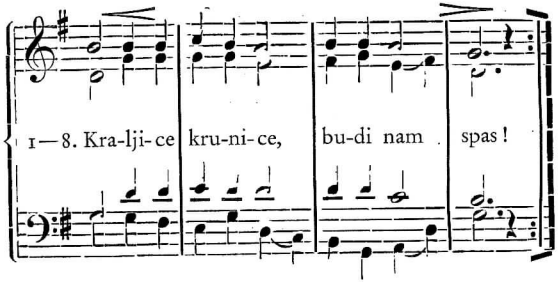

Zrncima svete krunice
Cvatu nam bijele ruže,
Nose ih k Tvome prestolju
Anđeli, što Te kruže.
Kraljice . . .

Ruže te divno mirišu,
Radost su vječnog raja,
Svaka ta ruža čudesna
Nebo sa zemljom spaja.
Kraljice . . .

Drhću na svakoj ruži toj
Suze nam crnih dana,
Neka Te, Majko, sjećaju
Krvavih naših rana . . .
Kraljice . . .

Križeve teške nosimo,
Okovi sve nas tište,
Svi smo mi sužnji nevoljni,
Svaki Te pomoć ište.
Kraljice . . .

Tko će nam, Majko, pomoći,
Ako ne Ti s visina?
Kraljice svega svemira,
Kraljuješ Srcem Sina.
Kraljice . . .

Posljednji kad nam smrači vid,
Prekrije smrti tama,
Majčice dođi, moli, daj
Krunicu zadnju s nama!
Kraljice . . .

Hodočasnički himan
Majci Božjoj Bistričkoj

Spjevao: I. P.

Uglazbila: S. Marija Tarzicija Fosić, milosrdnica.

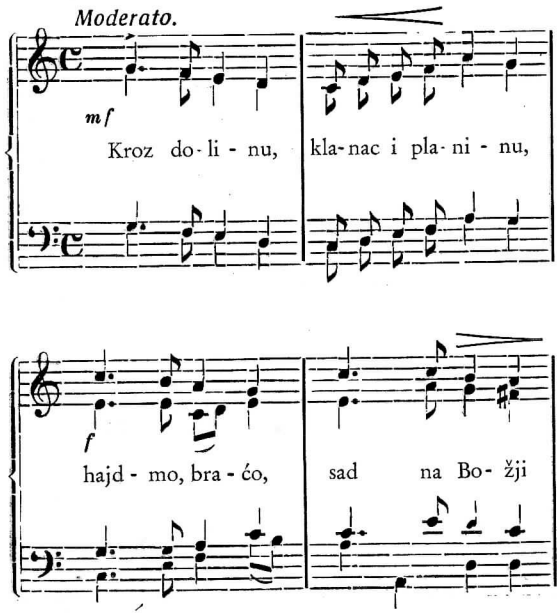

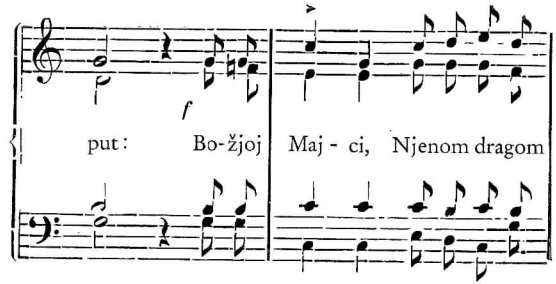

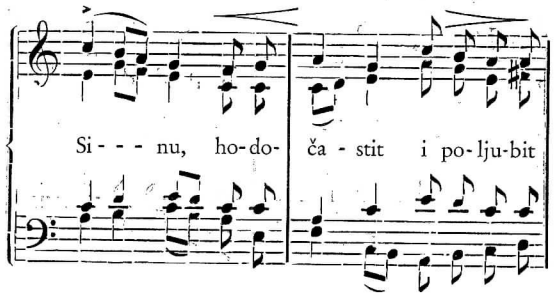

Pripjev:

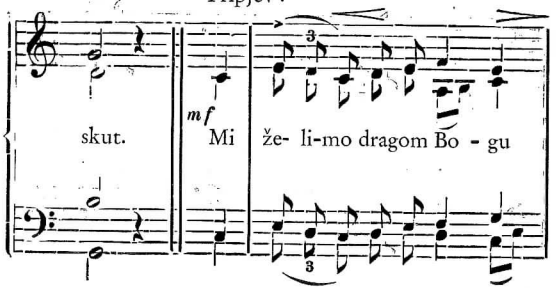

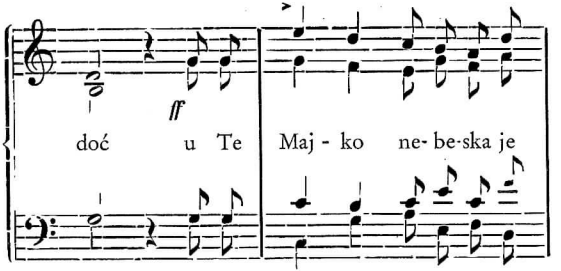

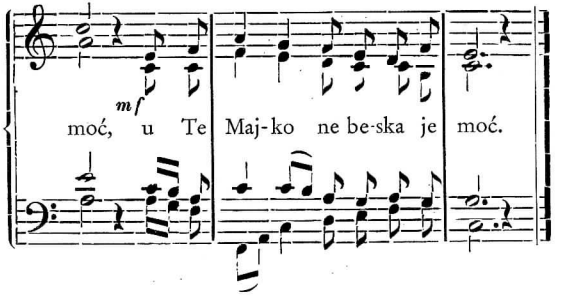

Božjim putem molitva žamori,
Nebu plače pokornički glas,
Pjesma gorom Zagrebačkom ori
Svan'o žuđen romarima čas
Mi želimo . . . . . .

Put si i vrhunac naših želja
Pouzdanje naše i naš štit,
Slast i raskoš kršćanskog veselja
Tvoji smo i uv'jek ćemo bit
Mi želimo . . . . . .

Ti si, Majko, naše utočište
Vrutak Božje milosti i vir:
Koji Tebe čistim srcem ište
Nađe duši utjehu i mir.
Mi želimo . . . . . .

Nosimo Ti mirisavo cvijeće,
S njim i svoje duše kao dar,
Palimo Ti zavjetnice svijeće
Svoga srca plamenje i žar.
Mi želimo . . . . . .

Sveta Majko, milostivo primi
Naših molba žarki osjećaj,
I krivinu s naših duša snimi
Oproštenje od Boga nam daj.
Mi želimo . . . . . .

Ti života klancima nas prati
Čuvaj od zla vjerni narod svoj,
Dragog Boga u duše nam vrati
I olakšaj žića teški boj.
Mi želimo . . . . . .

Ordinariatus Archidioecesis Zagrebiensis
Nr. 4612

NIHIL OBSTAT

Dr. Nicolaus Kolarek, m. pr.
cenzor

IMPRIMATUR

Zagrebiae, die 28 Junii 1935.

Dr Aloisius Stepinac, m. pr.
archiepiscopus coadiutor

SADRŽAJ

Štivo

Strana

Jeronim Korner: Majka Božja Bistrička, pjesme 5
Svetozar Ritig: Kratka povijest Majke Božje Bističke 25
Svetozar Ritig: Biserna zrnca s nebeske krune Majke Božje 79
Kratki molitvenik bističkih hodočasnika 100
Krunidba Majke Božje Bističke . . . 113
Sestre milosrdnice i svetište Majke Božje Bističke 122
Dnevne bističke popijevke 129
Današnje bističke popijevke 144

Slike

Sv. Marija Bistrička u kraljevini Hrvatskoj koncem XVII. vijeka 3
Zagrebački Nadbiskup Dr. Antun Bauer, krunitelj čudotvornoga lika Majke Božje Bističke 24
Drevni kip Majke Božje Bističke sa starom krunom 28

Strana

Glava lika Majke Božje Bističke . . 29
Marija Bistrica u doba opata Krizmanića 67
Marija Bistrica u Žerjavićevo vrijeme . 70
Nadbiskup Koadjutor Dr. Alojzije Stepinac, govornik krunidbenog dana . 78
Apostolski Protonotar Msgr. Matija Seigerschmied, čuvar Narodne Svetinje . 112
Nova kruna Majke Božje Bističke u hrvatskom stilu X. stoljeća 118
Zlatna krunica Velikog kruničarskog bratstva, dar Majci Božjoj Bističkoj . 128

23549